

ПОЛ СКАРОН ЖОДЛЕ ИЛИ ГОСПОДАРЯТ СЛУГА (КОМЕДИЯ)

Превод от френски: Паисий Христов, 2022

chitanka.info

ДЕЙСТВАЩИ ЛИЦА

Дон Хуан

Дон Луис

Дон Фернандо

Изабела

Лукреция

Жодле, слуга на Дон Хуан

Етиен, слуга на Дон Луис

Беатрис, прислужница на Изабела

Действието се развива в Мадрид

ПЪРВО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Жодле, Дон Хуан

ЖОДЛЕ

Аз мисля, че или ума си сте затрил,
или Лукавия във вас се е вселил
и има пълна власт над вашата особа.
Да дойдете в този град в такава късна доба,
5 ни спал, ни пил, ни ял да тичате в нощта,
изливайки си все връз мене яростта!

ДОН ХУАН

Млъкни, глупако! Виж тази къща — точно тая,
която търсех аз.

ЖОДЛЕ

По-луд от вас не зная.
Кого ще търсите сред тази тъмнина?
10 Май Дон Фернандо?

ДОН ХУАН

Не, без малко не позна!
Аз тази нощ държа да видя Изабела.

ЖОДЛЕ

Кажете чавка ли акъла ви е взела,
ако в главата ви е имало все пак?

ДОН ХУАН

Щом трябва, цяла нощ не ще подвиеш крак,
15 ще бдиш безспир, дорде от глад загубиш свят.
От тази улица не ще се махна аз:
и да ме свари тук зората подранила,

аз искам, аз държа да срещна мойта мила.

ЖОДЛЕ

О, смъртни, виж: един часът ще е наскоро.

20 Та Дон Фернандо спи и няма да отвори.

От Бургос призори насам се устремихме,
по пътя и коне, и мулета сменихме,
цял ден препускахме безспирно, лудешката,
че все женитбата ти беше във главата.

25 Не е ли лудост в таз небивала тъмница
да кряскаш посред нощ подобно улулица?

ДОН ХУАН

О, смъртни, знай, че щом за тебе най е важен
суратът ти, тогаз ти по си глупав даже
от скот и с право аз заключил бих сега,

30 че ти, Жодле, си скот във дрехи на слуга.

ЖОДЛЕ

Без този подбив зъл!

ДОН ХУАН

Без ругатни пьянски!

ЖОДЛЕ

Без ухажори с вид на плашила бостански!

ДОН ХУАН

Ах, чудо! Щом се взрях на Иза във портрета,
усетих, че стрела прониза ми сърцето.

ЖОДЛЕ

35 Но как така един портрет възпламенява
душата ви дотам, че мира не ви дава?

Ако художникът, като че се фехтува,
размаха четката и образ нарисува
пленителен, като на първа хубавица,

40 моделът би могъл да е била грозница.

Кой би разбрал, че зад кораловите устни
се крият не зъби, а криви кости гнусни?
Портретът казва ли дали е с хубав стан,
дали във тоз момент била е със фустан,
45 дали тя с кльоцава снага ще се окаже,
та за любов човек да не помисли даже,
дали ребрата ѝ не се така броят,
че прелести, уви, изобщо не личат?
Щом нейният портрет ума ви завъртя,
50 преди да сте разбрал каква е всъщност тя,
във себе си тогаз ще търсите вината.

ДОН ХУАН

Ах, като слушам как дърдори ти устата,
по-възмутителен от теб не виждам аз.

ЖОДЛЕ

От мен по-възмутен не виждам в този час,
55 щом трябва тук и там в тъмата да търча
и с вас под тоз балкон залудо да клеча.

ДОН ХУАН

Жодле?

ЖОДЛЕ

Да, Дон Хуан?

ДОН ХУАН

Портретът, без съмнение,
у Изабела е извикал възхищение.
Тъй сполучлив бе той!

ЖОДЛЕ

Аз бих се усъмнил...

ДОН ХУАН

60 Какво говориш?

ЖОДЛЕ

Май не я е възхитил.

ДОН ХУАН

Защо тъй мислиш?

ЖОДЛЕ

Как? Та аз прекрасно знам,
че тъкмо моя лик изпратен беше там.

ДОН ХУАН

Изменник! Май че ти с мен правиш си шега,
но знай, че аз ще те изкормя ей сега.

ЖОДЛЕ

65 Жодле не би посмял нелепости да ръси,
от страх сюртукът му от бой да не се скъса...

ДОН ХУАН

Е, хайде престани най-сетне със шегите!
Как случи се? Кажи.

ЖОДЛЕ

Май вие се гневите?

ДОН ХУАН

Че как не? Даже бих от ярост побеснял.

ЖОДЛЕ

70 Подир раздялата с Инфанта Кардинал
нали потеглихме от Фландрия със вас...

ДОН ХУАН

Е, и?

ЖОДЛЕ

Недейте ме прекъсва час по час.
... И във стремежа ви да стигнем в Бургос рано
летяхме през гори и ниви разорани,
75 но щом пристигнахме, мъж местен ни разправи
че брат ви бе убит, а след това сестра ви
отвлечена. Защо? — туй никой не разбрал.
От скръб изглеждахте като обезумял...

ДОН ХУАН

Защо със спомена за тези две беди
80 отваряш раната във моите гърди?
Да, брат ми е убит, сестра ми — осквернена,
но моята ръка така е закалена,
че на злодеите прескъпо ще платя
и гордо своята чест със меч ще защита.
85 Сега портретът мен...

ЖОДЛЕ

И мен... Треперя цял
заради него, но какъв ответ бих дал,
когато тъкмо аз устата си отворя
в желанието си на вас да отговоря
и мигом вие ме прекъсвате ужасно.

ДОН ХУАН

90 Че говори със мен по-кратко и по-ясно!

ЖОДЛЕ

Как да говоря аз, когато друг приказва?
При разговора ред ще трябва да се спазва...
Та за портрета... Щях съвсем да го забравя.

ДОН ХУАН

Това дърдорене душата ми отравя.

ЖОДЛЕ

95 В Кастилия едва дойдохме живи-здрави

и своята щерка Дон Фернандо обеща ви,
а щом получихте портрета ѝ във дар,
във вас избухна плам по-силен от пожар.
И дваисет хиляди за зестра ви предложи,
100 а вие на свой ред си казахте, че може
девойката със ваш портрет да заплените —
със него като със стрела да я раните.
Каквото викнало, таквоз се отзовало.
Горкичкото моме дали би се поддало
105 на номера на тоз любовник обигран?
Небето, за беда, си имало друг план.

ДОН ХУАН

С историите си ще спреш ли този ден?

ЖОДЛЕ

Тоз спомен е добре да бъде възкресен
и във момента аз си го възстановявам.

ДОН ХУАН

110 И във момента ти съвсем досаден ставаш
и сигурно ще ме изкараш из търпение.

ЖОДЛЕ

Нали художникът показва намерение
и мене на портрет да нарисува.

ДОН ХУАН

Зная.

ЖОДЛЕ

И той не пожела да му платя накрая.

115 Сеньор, бях възхитен от тоз фламандец вещ.

ДОН ХУАН

С нелепостите си ти няма ли да спреш?
Кажи портретът ми дали ѝ е предаден,

или е изгорен, или от теб изяден?

ЖОДЛЕ

Но позволете да говоря по-спокойно
120 и аз ще ви предам разбрано и обстойно
как станаха нещата у вас през онзи ден.
Понеже лесно е да бъда изкушен
и с любопитство съм закърмен поначало,
ще ви призная, че аз вгледах се, за жалост,
125 във своя собствен лик — какъвто ме представи
художникът — нали безплатно бе направил
за мен един портрет творецът талантлив.
Реших да разбера кой по е сполучлив
и сложих с тази цел един до друг и двата.
130 Не знам кой дявол ме накара да изпратя
не вашия портрет, а моя... След това
от притеснение ме заболя глава.
Но времето е цял за всякакви беди
и с мирни нощи то ме тъй възнагради,
135 че се освободих от всякакво смущение.
Но моля ви сега все пак, без докачание,
да ми простите за белята, дето сторих
по невнимание. Не ще се туй повтори.
Не бих си позволил лъжа...

ДОН ХУАН

А Изабела,

140 лика ти грубоват тя как ли е приела,
харесала ли е, Жодле, носа ти крив?

ЖОДЛЕ

Изглежда, че не ви е взела за красив.
Ако си съди сам човек за красотата,
ще срещаме безброй красавци по земята
145 и всеки нос тогаз ще бъде съвършен.
Но всъщност всеки нос от Бога е дарен.
Ако от грешката се днес безпокоите,

то утре сам ще ѝ нещата изясните;
та вие сте цял Феб — със чар ще я плените
150 и със признателност ще ми благодарите.

ВТОРА СЦЕНА

Дон Хуан, Жодле, Етиен

ДОН ХУАН

Шшт, виждам някой там... За дон Фернандо той
би ни осведомил.

ЖОДЛЕ

Но господарю мой...

ДОН ХУАН

По-тихо говори.

ЖОДЛЕ

Той може да не знае.

ДОН ХУАН

Страхливец жалък, ти все още ли се маеш
155 или си търсиш бой?

ЖОДЛЕ

Пак бой ли? Хайде де...

На Етиен

Сеньор.

ЕТИЕН

Но кой е там?

ЖОДЛЕ

Прощавайте, къде
живее Дон Фернандо?

ЕТИЕН

Това му е домът.

ЖОДЛЕ

Да, моят господар прав беше този път.

На Дон Хуан

Хей, зетко, тъстът ви живее в този дом.

160 Да чукаме тогаз.

ЕТИЕН, *настрани*

Какъв глупак съм, щом
показах им дома, където току-що
добрият господар се вмъкна! Ах защо
тъй сторих? Той не ще се бави, но добре е
да го предупредя.

ДОН ХУАН

Той значи тук живее?...

ЕТИЕН

165 О, да, но болен е и не понася врява.

Какво ви води тук?

ЖОДЛЕ

Нощта. Тя нам дарява
приятелство — затуй във тъмното вървим,
а пък от светлото ужасно се боим.
Норвежци сме — от край, скован от студ и лед,
170 там всеки, който спи, от Бога е проклет.
Аз никога не спя, а господаря ми
не можеш го видя за миг да зажуми.

ЕТИЕН

Че гледа да краде... Я да стои далече
от мен, че онзи ден на плана ми попречи!
175 И вие бяхте там — познавам ви чудесно.

ЖОДЛЕ

На лудост и на яд поддавате се лесно,
човече. Ако те подействат и на нас,
със удари безброй ще ви обсипя аз.

Изважда меча си.

Ще ви се втикне тоз меч остър във гърдите
180 като във ножница, щом още тук стоите.

Към Дон Хуан:

Ах, господарю мой, елате по-напред;
като че губя мощ и ставам все по-блед.

ДОН ХУАН

Хей, дебелак, ела да те попревъзпитам.

ЕТИЕН, *тихо*:

Аз теб, негоднико, оттук ще те изрита.

Високо:

185 Ще се отдалеча на двеста крачки аз;
последвате ли ме, ще има бой тогаз.

ДОН ХУАН

Какво пък, аз ще ви последвам.

Той тръгва след Етиен, който размахва меча си и избягва.

ТРЕТА СЦЕНА

Жодле, Дон Хуан

ЖОДЛЕ

Как търчи!

Уплаших се туй псе да не се разфучи.

А иначе от раз строшавах му ребрата,

190 по дяволите щях тоз пъзливца да пратя.

Видяхте ли отде тоз дебелак изникна?

ЧЕТВЪРТА СЦЕНА

Дон Луис, Жодле, Дон Хуан

Дон Луис слиза от балкона

ДОН ЛУИС

Хей, Етиен.

ЖОДЛЕ

Натам!

ДОН ХУАН

Слугата си той викна,
тоз, който току-що си духна на краката.

ДОН ЛУИС

Май някой в тоз момент следи ме дебнешката.

195 До Изабела чак би стигнала глъчта,
но любовта ми е по-ценна от честта.
Да бягам по-добре!

Оттегля се.

ПЕТА СЦЕНА

Жодле, Дон Хуан

ДОН ХУАН

С меч в ръка Дон Хуан търси Дон Луис, но мечът му се удря в този на Жодле, който от страх пада по гръб на земята и се опитва да се предпази от ботушите на господаря си.

Хей, ти, на място стой!
Щом мръднеш ще умреш.

ЖОДЛЕ

Ах, как ме ритна той!

ДОН ХУАН

Кажи ми кой си ти или ще те убия!

ЖОДЛЕ

200 Та аз съм Дон Жодле, роден съм в Сиговия.

ДОН ХУАН

А другият, къде се дяна той бе, гад?

ЖОДЛЕ

Изчезна на мига, като че бе крилат.
Дордето тука аз разправях се със тоя
страхливец, тичешком той скри се зад завоя.

205 А вие два пъти ме ритнахте в снагата
тъй силно, че ми се преплетоха червата.
Защо ли сте, сеньор, все тъй припрян на вид?
Не е ли странно, че мъжете във Мадрид
все през прозорците излизат?

ДОН ХУАН

Чу ли ти?

ЖОДЛЕ

О, да.

ДОН ХУАН

Учуден съм.

ЖОДЛЕ

210

Та туй и мен смути.

ДОН ХУАН

Не бива нищо тук да правя бързешката.

ЖОДЛЕ

Като че малко смут обзема ви душата.

ДОН ХУАН

Да, вярно е, Жодле. Я нека да разсъдим
защо се случва тъй.

ЖОДЛЕ

Добре. Дака да бъде!

215 Че и на мен се ще със вас да разсъждавам,
но, господарю мой, открито си признавам,
че със разсъдък аз не съм блестял, уви.
Дано със вашия все пак ми провърви!

ДОН ХУАН

В градчето Бургос аз в род беден съм роден
220 и всеки в този род бил честен и почтен.

ЖОДЛЕ

Чудесно!

ДОН ХУАН

Ала две злини ме сполетяха,
от фронта щом като под бащината стряха

се върнах: моят брат убит бе, а сестра ми —
отвлечена... Уви, безкрайна бе скръбта ми —
225 такава аз не бях изпитвал дотогаз.

ЖОДЛЕ

Да, лошо! От това не знам по-лошо аз.

ДОН ХУАН

Бащата мен избра за мъж на Изабела,
а чрез портрета ти тя теб за мен бе взела.

ЖОДЛЕ

Не беше зле.

ДОН ХУАН

Това остава между нас.

230 Затуй във полунощ в Мадрид пристигнах аз.

ЖОДЛЕ

Не бе чак толкоз зле.

ДОН ХУАН

И виж как любовта

доведе ме дотук.

ЖОДЛЕ

Прибързала е тя.

ДОН ХУАН

У Дон Фернандови попаднах на слуга,
той тъй се скара с мен, че вдигнахме кавга
и господарят му излезе.

ЖОДЛЕ

235

Аз видях

как той офейка.

ДОН ХУАН

Да, защото бе го страх,
че ще се стигне тук до по-голям скандал.

ЖОДЛЕ

Как и защо в дома е влязъл тоз нахал?

ДОН ХУАН

Дошъл е, тъй като въздиша по момата.

ЖОДЛЕ

Да, лошо.

ДОН ХУАН

240 Точно туй удари ме в главата.

ЖОДЛЕ

Да поразмислим пак.

ДОН ХУАН

Не, стига размишления!

Не се нуждая от глупашки разсъждения.

Понеже съм сега в позиция нелепа,

от любовта съвет получих, а подкрепа

245 от теб очаквам аз: ще бъдеш отсега
мой господар, пък аз ще стана твой слуга.

Портретът ти комай тук всички запленива.

Жодле мърда с уши

Какво ти става, че така с ушите шаваш?

ЖОДЛЕ

Предрешването ни май плаче за кривак.

250 Да поразсъдим: хич не си представям как
на мен ще сте слуга, пък аз — ваш господар.

Кажете ми тогаз къде ще търсим цяр,
във случай че и аз се влюбя в Изабела?

ДОН ХУАН

Не се грижи за туй! Мен само би обзела
255 душевна мъка, но за да се справя с нея,
съмненията си набързо ще разсея,
а щом се уточним да съм Жодле, тогаз
със другия слуга в контакт ще вляза аз
и с цел да разбера от него важна тайна,
260 ще споделя, че съм във плен на страст случайна.
А ти така ще си в туй време пил и ял,
че по-щастлив ще си от перуански крал
и няма въобще да чувстваш притеснение.

ЖОДЛЕ

Изглежда ми добро това ви предложение.

ДОН ХУАН

265 У Дон Фернандо теб богато ще гощават,
а моите страхове не ще ми мира дават
и завистлив към теб ще се покажа аз,
и все ще съм злочест до сетния си час.

ЖОДЛЕ

Но на гърба ви аз не мога да се метна,
270 бидейки Дон Хуан, така че да ме сметнат
за виден големец, тъй както някой път
постъпвахте със мен.

ДОН ХУАН

Когато в някой кът
окажем се сами, ще имаш тоз късмет.

ШЕСТА СЦЕНА

ЖОДЛЕ

Подбрани ястия — рагу, омлет, пастет,
275 кремсупи, сирена — ще ме поддържат сит...
А ние днес на вас, придворни от Мадрид
с добре зализан вид, достойни венценосци,
ще ви покажем тук бургоски рогоносци.

ВТОРО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Изабела, Беатрис

ИЗАБЕЛА

Е, хайде, Беатрис, най-сетне престани
280 с дърдоренето си, багажа си стегни
и се махни оттук.

БЕАТРИС, *на излизане*

Все пак желала бих
да зная със какво пред вас се провиних?

ИЗАБЕЛА

Нима ти не разбра?

БЕАТРИС

Ах, не! Какво да сторя,
за да общувам пак с порядъчните хора?

ИЗАБЕЛА

285 Напускай!

БЕАТРИС

Ех, дано духът ми издържи!
На съвестта ми грях изобщо не тежи.
Ако съм спрямо вас виновна, о, Небе,
да пукна като ненадупчено шкембе.
Предателска душа туй зло ми причинява,
290 вината ми е в туй, че аз ви уважавам
премного... Май за вас по-ценен е сега
ласкателят, а не послушният слуга.

ИЗАБЕЛА

Така е. Ти блестиш с невинност и със чест,
такваз прислужница Мадрид не знае днес.
295 А не излезе ли ти във нощес потайно,
на бос крак да не би да вдигнеш шум случайно...

БЕАТРИС

Уви, аз вашата дантела на телта
бях закачила и излязох през нощта,
та вътре я прибрах — от кражба бе ме страх.

ИЗАБЕЛА

300 А говор защо чух?

БЕАТРИС

Молитви си шептах.

ИЗАБЕЛА

Нима? На висок глас?

БЕАТРИС

Така до небесата
ще стигнат и ще ми изпълни Бог молбата.

ИЗАБЕЛА

А от балкона ми дантелата ли скочи
или бе мъж?

БЕАТРИС

Че кой клеветник ме нарочи?

ИЗАБЕЛА

305 Аз лично го видях.

БЕАТРИС

Да, права сте, госпожо.
Това бе Дон Луис.

ИЗАБЕЛА

Туй име ме пробожда.
Нима бе Дон Луис?

БЕАТРИС

Да, братовчед ви беше.

ИЗАБЕЛА

И този хубавец какво чрез теб целеше?
Ти пусна ли го тук, лъжкиньо нечестива?

БЕАТРИС

310 Ако е грях, че бях към него милостива,
тогава можете със право да крещите.
Изслушате ли ме, не ще ме тъй вините.

ИЗАБЕЛА

Е, хайде говори. Дано ти вяра хвана.

БЕАТРИС

Държите ме встрани и затова тъй стана,
315 че истината скрих. Тук снощи в късен час
добрият Дон Луис дойде за среща с вас.
Понеже заваля, аз вкъщи го прибрах,
макар че от скандал изпитвам адски страх.
Но малко след като той прага ми прекрачи,
320 се чу, че някой вън на стъпалата храчи.
Бе вашият баща — той тъй е гласовит,
че като него май друг няма в цял Мадрид.
И тъй като не бе затворена вратата
към вашия балкон, навънка бързешката
325 излезе Дон Луис. Щом вие се прибрахте,
с баща си май старспор подхванахте и бяхте
увлечени дотам, че Дон Луис, горкият,
със мъка издържа дъждовната стихия.
От жалкия му вид ме заболя душата
330 и щом като видях, че вече сте в кревата,
отворих му и той пак влезе и тогаз

ми каза, че държи да поговори с вас.
Отвърнах му със яд: „Веднага се махнете
и си в друг някой дом любовница търсете!“
335 Но той се просълзи и аз си рекох: „Друга
би му направила желаната услуга...“
Ала щом той пет-шест пистולי ми остави
в ръката и след туй похвали ми отпрати,
възкликвайки: „На вас, прекрасна Беатрис,
340 готов съм да даря халка със аметист!“
ще си призная, че яд в мене заклокочи
и че без малко щях връз него аз да скоча.
Но в следващия миг пак сетих жал в душата,
защото за добър приятел аз го смятам.
345 Кой повече от мен сега ви уважава?
За други съм овца, за вас лъвица ставам.
Щом Дон Луис видя, че аз не се шегувам,
че силна ярост в мен започна да бушува,
от вашия балкон той скочи на земята
350 и някакъв глух вик разнесе се в тъмата.
Затуй ме гоните. Заслужена награда
за моята преданост... Това ли ми се пада?
Най-радостна аз бих била от всички тук,
ако ви свърже брак със подходящ съпруг.
355 Аз толкоз ви ценя и би било добре
и Дон Хуан това сега да разбере.
Той май пристигнал бил.

ИЗАБЕЛА

Какво? Пак Дон Хуан?

След Дон Луис — друг мъж противен, нежелан.
Та той ми вдъхва страх. Нима си ти представяш,
360 че удоволствие на мен с това доставяш?
Махни се, чуваш ли? Отивай си без време!

ВТОРА СЦЕНА

БЕАТРИС

Тежко ти, Дон Луис! Дано те дявол вземе!

Проклет да си навек, зяпачо вкочанен!

Дано не видиш ти, любовнико, бял ден!

365 Ах, има ли от мен по-клета във Мадрид?

ТРЕТА СЦЕНА

Дон Фернандо, Беатрис

ДОН ФЕРНАНДО

Защо сте, Беатрис, в такъв окаян вид?

БЕАТРИС

Защото току-що изгонена аз бях
от вашта дъщеря, понеже й твърдах,
че тя със Дон Хуан ще има брак щастлив,
370 че вие няма как да бъдете против.

ДОН ФЕРНАНДО

Това не е претекст тъй да постъпва с вас.
Ще я разубедя... Кажете й тозчас
да дойде тук при мен.

Беатрис излиза

ЧЕТВЪРТА СЦЕНА

ДОН ФЕРНАНДО

Начесто мойта Иза
и тази Беатрис във разправии влизат
375 и то за глупости: за гребен, за гердан,
за пудра, за бял прах, по пода разпилян,
затуй че не била затворена вратата,
за нищо... Ето че пристига дъщерята.

ПЕТА СЦЕНА

Дон Фернандо, Изабела

ДОН ФЕРНАНДО

Защо не мислиш ти за танци, за канцони,
380 а си се хванала слугинята да гониш?
Днес аз очаквам Дон Хуан от Алварадо
да дойде и това изпълва ме със радост.

ИЗАБЕЛА

Очаквайте си този съпруг, пък аз смъртта
ще чакам — по-добра от вас ще бъде тя.

ДОН ФЕРНАНДО

385 Нима и от смъртта аз по-жесток съм даже?
Как тази нелепост ти се сети да ми кажеш?
Ако умът ми се на ярост поддаде,
муцуната ти як пердах ще изяде.
Надменността ти аз ще скърша най-напред,
390 а след това ще те науча и на ред.
Нима ти някой франт избрала би си лично,
за да ти ближе той сопола методично,
или драскач превзет на строфи с римни двойки
или измамник на безхитростни девойки,
395 лентяй ли, знаещ как завързват се кордели,
как правят се на клуп копринени дантели
и как в каретата добре да се излегне!
Най-хубаво ще е такъв да не избегне
юмрука ми! Дали не вдигам празен шум?
400 Да не помислиш, че аз имам пачи ум?

Изабела се смее.

Виж как се смее тя, пък аз да плаче искам...
Какво ще ме възпре сега да се покискам?

Смехът ѝ няма как и мен да не прихване.
Нали не чувам плач, та тъжно да ми стане.

Смее се и той.

405 Какъв глупак съм аз!

ИЗАБЕЛА

О, татко, според мен
със основание сте много разгневен.

Показва му портрет.

Та вижте този портрет. Нима не сте съгласен,
че той представя ни лик толкова ужасен,
че болката ми бе напълно справедлива.

410 Когато гледам таз муцуна уродлива,
представям си какво реално е лицето.

ДОН ФЕРНАНДО, *вземайки портрета.*

Не бива за човек да съдиш по портрета,
защото външността начесто е лъжовна.
Понякога в джудже откриваш мощ духовна.

Вглежда се в портрета.

415 Не ще да е било на портретиста лесно
да нарисува лик на истински обесник.

Къде открих този зет противен, грозноват?
Направих страшен гаф и много ме е яд.
Изпърво мислех, че извадил бях късмет.

420 Как стана тъй? Нали ми казваха отвред,
че този Дон Хуан бил много тачен в Двора.

Връща ѝ портрета.

Разбирам те съвсем и няма с теб да споря,
но обещавай, че ти ще се държиш прилично
със него, а пък ще се заема лично

425 да търся изход, щом окаже се, че този
досаден кандидат хем глупав е, хем грозен.

Я виж — жена с воал към нас върви сега.
Как може? Аз държа да видя кой слуга

я пусна чак дотук без мое разрешение.

430 Кой върши в моя дом подобно престъпление.

ШЕСТА СЦЕНА

Дон Фернандо, Изабела, Лукреция (забулена)

ДОН ФЕРНАНДО, на *Лукреция*.

Госпожо, не ви знам коя сте, но ще кажа,
че помощ съм готов тозчас да ви окажа.

ЛУКРЕЦИЯ, на *Дон Фернандо*.

Това очаквах аз от мъж дотолкоз мил,
че даже в своя дом днес би ме подслонил.

435 Но моля насаме със вас да поговоря.

ДОН ФЕРНАНДО, на *Лукреция*:

Добре.

На Изабела:

Излез.

Изабела излиза.

СЕДМА СЦЕНА

Дон Фернандо, Лукреция

ЛУКРЕЦИЯ, *настрани:*

О, скръб, кажи какво да сторя,
та моите грехове да бъдат опростени
и теготите ми да бъдат заглушени?
Дано очите ми със сълзи на смирение
440 покажат, че платих за своето провинение.
Отново плам гори в очите ми неверни,
тоз плам ми носи срам, честта ми той почерни,
тез мои две очи с престъпния си грях
въздишки раждат в мен и аз изчезвам в тях.
445 Очи, плачете де! Въздишай моя гръд.

ДОН ФЕРНАНДО, *настрани:*

Я глей, на таз жена красив ѝ е видът.

ЛУКРЕЦИЯ, *на Дон Фернандо, падайки на колене:*

Ръце, тез колене в прегръдка обхванете.
Сеньор, на моя вик за помощ откликнете!
В противен случай аз така ще си остана.

ДОН ФЕРНАНДО

450 О, браво! Явно сте прочела куп романи.

Вдига я.

На мене *Амадис* най-хубав ми изглежда,
пък мойта *Изабо* романи не поглежда.

Лукреция вдига воала си.

Та кой на вашата молба не би откликнал?
А да отказвам аз изобщо не съм свикнал.

455 Повярвайте ми, че без капка двоумение

ще отговоря днес на вашето тежнение.

ЛУКРЕЦИЯ

О, Дон Фернандо, аз не бих могла да скрия
какви са моят род и мойта орисия.
Ще кажа най-напред, че от баща си знам,
460 че някога във Рим се срещал с вас и там
в достойнствата ви той се бързо убедил
и заради това се с вас сприятелил.

ДОН ФЕРНАНДО

Аз зная наизуст таз строфа на Мере
и тя за случая приляга тъй добре.
465 Голям поет е той. Такива трябват нам:
да ги познаваме — престиж е туй голям.

ЛУКРЕЦИЯ

Ще кажа още, че във Бургос съм родена,
че моята любов във този град начена,
и тъкмо затова намразих го довека.
470 Та има ли съдба от мойта по-нелека!
Умира майка ми след моето рождение,
а зарад моето любовно увлечение
и татко ми умря. О, спомен угнетяващ,
защо ли мира ти на моя дух не даваш?
475 Диего д'Алварадо баща ми се зовеше,
той с мене все добър и все грижовен беше,
за бъдното на мен залагал бе, изглежда,
но аз не оправдах таз негова надежда.
Към братята ми той бе извънредно мил —
480 нали изпърво с тях Бог беше го дарил.
И тъй, растях си аз щастлива и богатата,
обаче любовта ми промени съдбата:
незнаен чужденец във Бургос се яви,
във рицарски турнир се с храброст прояви
485 и среща пожела със мене след турнира.
Бях поласкана аз от туй, че ме задиря,

и скоро моят дух от него бе пленен.
Щом той ми се закле, че влюбен е във мен,
аз своето сърце дарих му без остатък...
490 Макар и през сълзи ще продължа нататък:
за мой позор, уви, през тази нощ загина
единият ми брат, баща ми се помина
от мъка, а пък аз, без сълзи да пророня
и без да чувствам срам, увлякох се по оня
495 неверник. Две лета очаквах го нахалост,
ала във Бургос той не се вести, за жалост.
И тъй като разбрах, че той ме е забравил,
направо полудях, дома си изоставих;
готова да умра, проклинайки таз страст,
500 поех насам дано да го открия аз.
Нали ми се закле той във любов безмерна...
Красивата жена, уви, е лековерна:
щом нечие сърце държи да има, тя
да не разчита само на своята красота.
505 Аз, дон Фернандо, съм такава по начало:
душата си, уви, отдала бях изцяло
на този звяр, че той на мен под чуждо име
представи ми се и набързо покори ме.
Заставам днес пред вас съвсем обезумяла
510 и своята съдба проклинам на провала.
Защо е срещу мен Небето разярено?
Надеждата ми бе в туй име подменено.
Разбрах, че ни един в града не го познава
и се учудвам как не спрях да се надявам.
515 И все пак в този град той бил е настанен,
нали с очите си видях го онзи ден.
Неблагодарник! Все се чудя и се мая
где да го търся, щом му името не зная.
Ако от моя плач е Господ трогнат бил,
520 надявам се, че той на мен би го разкрил.
И тъй като във вас човещина съзирам,
то помогнете ми подлеца да издирия.
Тук всички ви ценят и вашето давление

ще му подейства — туй не буди в мен съмнение.

525 За моя мил баща не ще му споменавам,
на вашия престиж се само уповавам.

Ласкателни слова не казвайте за мен.

ДОН ФЕРНАНДО

Ще бъда верен ваш слуга от този ден,
тъй както предан бях на вашия баща —

530 нали и той за брат ме считаше... Честта
ще е за мен, ако въпросът се реши.

А мойта дъщеря ще ви поутеши.

ОСМА СЦЕНА

Беатрис, Дон Фернандо, Лукреция

БЕАТРИС

Сеньор, днес дон Луис ви моли най-горещо
да поговори с вас за много важно нещо.

ДОН ФЕРНАНДО, на Лукреция:

535 Госпожо, за момент ще бъда с друг зает.

Идете, Беатрис във моя кабинет.

А племенникът ми да дойде мигновено!

Лукреция и Беатрис излизат.

ДЕВЕТА СЦЕНА

ДОН ФЕРНАНДО

Таз дама е сестра на зет ми, несъмнено,
и ще ги срещна тук, щом братът е съгласен.

540 Но ще открия аз любовника опасен,
та бързо случаят да бъде разрешен.

ДЕСЕТА СЦЕНА

Дон Луис, дон Фернандо

ДОН ФЕРНАНДО

Е, дон Луис, какво ви води днес при мен?
Какво могъл бих аз сега за вас да сторя?

ДОН ЛУИС, *държейки писмо*:

Един приятел мой вест прати ми наскоро,
545 че много важен спор ще трябва да реша.
Въпрос на чест било и за да не сгреша,
дойдох при вас да ви помоля за съвет,
защото с мъдрост сте, сеньор, познат навред.

ДОН ФЕРНАНДО

Но щом въпрос на чест при мене ви довежда,
550 защо във свой другар не храните надежда?
Аз мога друг да ви посоча за таз цел.
Писмото ли е туй?

ДОН ЛУИС

Да, бих ви го прочел.

ДОН ФЕРНАНДО

Четете, де, че аз съм днес без очила,
а буквите без тях са като във мъгла.

ДОН ЛУИС, *чете писмото*:

555 Днес братът на мъжа, когото
убихте заради любовно увлечение,
потегля към града, защото
желае среща с вас. С какво е намерение,
това не бих могъл да знам.

560 Предупреждавам ви, че той отива там,
та нещо лошо да не стане с вас.
И мисля, че добре постъпвам аз.
Дон Педро Озорио

ДОН ФЕРНАНДО
Къде се случи туй?

ДОН ЛУИС
Във Бургос.

ДОН ФЕРНАНДО
Кой бе той?

ДОН ЛУИС
Един приятел.

ДОН ФЕРНАНДО
Как? Убихте го в двубой?

ДОН ЛУИС
565 По невнимание. Туй през нощта се случи.

ДОН ФЕРНАНДО
Бих искал повече детайли да науча.

ДОН ЛУИС
Точ в точ ще го предам.

ДОН ФЕРНАНДО
Пестете си словата!

ДОН ЛУИС
Нали си спомняте във Бургос тържествата,
когато се роди на Изабела син^[1],
570 описан един ден да стане властелин?
Един приятел мой не даваше ми мира,

дордето не приех да идем на турнира,
за да покажем там безстрашие и мощ.
Шест бика победих, преди да падне нощ,
575 пък и с борците аз не претърпях провал,
а вечерта ведно отидохме на бал.
Една красавица харесах, а и тя
хареса ме и в миг в нас пламна любовта.
Но щастieto ни за дълго не било —
580 последвано бе то от ненадейно зло.
Не питайте дали във нея влюбен бях:
на следващия ден отидох аз у тях,
от красотата ѝ бях толкоз за пленен,
че сетих за пръв път, че съм ошастливен.
585 И както с нея бях в една прекрасна вечер,
чух трясък на врата, веднага грабнах меч,
обхваната от страх се разтрепери тя,
взе свещника във транс и изгаси свещта.
В миг някой с удар ми нанесе лека рана,
590 но как допуснал бих да мина във отбрана,
веднага го сразих със смъртоносен удар
и в нощната тъма, без много да се чудя,
изчезнах. Ала щом разсъмна, се разбра,
уви, че бях убил единия ѝ брат.
595 Обаче със това не свършваше бедата:
оказа се, че той бе онзи мой приятел,
с когото бях дошъл, че моята любима
е негова сестра, че тя във Бургос има
роднини и била два месеца у тях.
600 Защо аз тез неща по-рано не узнах?
Защо със своята скръб сега ви отегчавам?
Понеже в Бургос мен май друг не ме познава,
незабелязано оттам изчезнах аз...
Така съм притеснен! Единствено на вас
605 разчитам в тоз момент съвет да ми дадете.
От състрадание към мен се проникнете,
сеньор, кажете ми сега какво да правя,
нима на сляпата съдба ще се оставя.

Дошъл е братът тук и още този ден
610 ще ме открие — в туй съм твърдо убеден.
Да му избягам ли? Това ще е нелепо.
Да го убия ли? Постъпил бих свирепо.
А как да го склоня да водим бой за чест!
Мен ме очаква смърт или живот злочест.
615 Но някой тропа.

ДОН ФЕРНАНДО

Да. Защо тъй грубо чука?
И кой е тоз нахал, какво той търси тука?

ЕДИНАДЕСЕТА СЦЕНА

Беатрис, дон Фернандо, дон Луис

БЕАТРИС, *на дон Фернандо*:

Чудесна вест, сеньор, стотак ми се полага!
Я вашта дъщеря повикайте веднага,
че зет ви е дошъл — напудрен, строен, як,
620 а пък захилен е досущ като глупак.
И с накити покрит като китайски крал.

ДОН ЛУИС, *на дон Фернандо*:

А, значи тези дни, без аз да съм разбрал,
за братовчедка ми съпруг избрахте сгоден?

ДОН ФЕРНАНДО

О, да.

ДОН ЛУИС

Туй „да“ сега ме като нож прободете.

ДОН ФЕРНАНДО

625 Кажи й, Беатрис, тозчас да е готова.

БЕАТРИС

Търча...

Тя излиза

ДВАНАДЕСЕТА СЦЕНА

Дон Фернандо, дон Луис

ДОН ЛУИС, *настрани*:

Защо към мен съдбата е сурова?

ДОН ФЕРНАНДО, *настрани*:

Извадих, няма що, този път голям късмет
със племенник злодей и със противен зет.
Таз къща от беди как бих опазил аз?

ТРИНАДЕСЕТА СЦЕНА

Беатрис, дон Фернандо, дон Луис, Изабела

ДОН ФЕРНАНДО

630 О, дъще, тук ела.

ДОН ЛУИС, *настрани*:

Мен май ме хваща бяс.

ДОН ФЕРНАНДО

Да срещнем твоя мъж!

ИЗАБЕЛА

Не! По-добре смъртта!

ЧЕТИРИНАДЕСЕТА СЦЕНА

Жодле, дон Хуан, Изабела, дон Фернандо, дон Луис, Беатрис

ЖОДЛЕ, следван от дон Хуан:

Харесва ми тоз дом! Такава красота!

ИЗАБЕЛА, настрани:

Ах, как е разкрасен!

ДОН ХУАН, настрани:

Ах, как е разкрасена!

ЖОДЛЕ, който е с шпори, си удря краката един в друг:

Тез шпори! Пак ми е петата наранена.

ДОН ФЕРНАНДО, на Жодле:

635 Добре сте ни дошъл, Монсенъор дон Хуан.

ДОН ХУАН, тихо на Жодле:

Отговори.

ЖОДЛЕ, тихо на Дон Хуан:

Тоз тъст е с мутра на глиган.

Повишавайки глас:

Добре заварил.

ИЗАБЕЛА, настрани:

Ах, какъв приятен лик!

ЖОДЛЕ, на Дон Хуан:

Не ще е на добро! Та пак ли тоз старик?

Не мога издържа. Тук съм като затворник.

ДОН ФЕРНАНДО, *настрани*:

640 Тоз зет не е май в ред, щом през зъби говори.

ЖОДЛЕ, *на дон Фернандо*:

Защо все виждам вас наместо дъщеря ви?

ДОН ФЕРНАНДО, *на Жодле*:

Нещастнико, млъкни!

ДОН ЛУИС

Годеж ли ще се прави?

ЖОДЛЕ

Проклет досадник.

ИЗАБЕЛА

Но какво е туй сумтене?

ЖОДЛЕ

Та приближете се, чаровнице, към мене,
645 защото бих желал със взор да ви обгърна.
Аз, дон Фернандо, тъй съм петимен да зърна
я нейната ръка, я лакът или крак.

ДОН ФЕРНАНДО, *настрани*:

Със право казва тя, че зетят е глупак.

ЖОДЛЕ

Ех, Боже, в този град са скъпи на съпруги.
650 Пет-шест целувки бих получил аз от друга.

Той дръпва грубо дон Фернандо за ръката и застава между него и Изабела.

О, ще я видя, пък каквото ще да става.

ДОН ФЕРНАНДО

Ах, как ме заболя!

ЖОДЛЕ

Безкрайно съжалявам.
Добри ми тъсте, аз съм лудо влюбен в нея.

На Изабела:

Най-сетне ви видях. Пред вас благоговей.
655 Държа и вие мен сега да уверите,
че с външния си вид аз радвам ви очите.

ДОН ЛУИС, настрани:
Започва се добре.

ДОН ФЕРНАНДО, настрани:
Тоз зет, какъв нахал!

ЖОДЛЕ

Избухват всички в смях. С какво съм ги разсмял?
Нима изложих се със думи неприлични?

Към дон Хуан

660 Жодле, при нас не са чак толкова тактични?
Аз мога ред неща в тоз дух да наговоря.
Хей, дон Фернандо, я да дойдат ваште хора.
О, май че те за вас хич грижи не полагат...

ДОН ФЕРНАНДО, настрани:
Не спира моят зет. А толкоз се излага.

Високо:

665 Заръчай, Беатрис, тук стол да донесат.

Дон Фернандо, Жодле и Изабела сядат. Предлагат стол на дон Луис, но той не сядат.

ЖОДЛЕ, на Изабела:

А сложила ли сте подплънки този път,
любезна господарке? Ако не сте, ще смятам,
че вие в кръста сте като за мен излята.

ДОН ЛУИС

Чудесен комплимент.

ЖОДЛЕ

А този, слънце мое,

670 какъв е той на вас, пък и днес тук защо е?

Голям зевзек ще е.

ИЗАБЕЛА

Мой първи братовчед.

ДОН ФЕРНАНДО, *настрани*:

Наистина голям глупак е моят зет.

ДОН ХУАН

Какъв ти братовчед! Аз нещо подозирам.

ЖОДЛЕ

А клечки за уши у вас да се намират?

675 Ухото ме сърби, а мойта се преби,

дордето чистех аз днес своите зъби.

Пак прихнахте. Защо?

ДОН ЛУИС, *на Изабела*:

Но, братовчедке, тоз

натрапчив господин постави ви въпрос:

той казва, че държи от вас да разбере

680 дали на външен вид изглежда ви добре.

ИЗАБЕЛА, *на Дон Луис*:

Не съм се срещала с такъв до днешен ден

и той не би могъл да бъде с друг сравнен

по външност и по ум.

ЖОДЛЕ

Май всички тук тъй съдят.

А хилядарките нали във брой ще бъдат?

685 Ще трябва тоз въпрос сега да изясним.

ДОН ЛУИС

По сребролюбие сте просто несравним.

ЖОДЛЕ

Тез, дето мислят тъй, за мен са лицемери.

У Алварадовци таквиз не ще намериш.

ДОН ХУАН

С двамина братя май е този род честит?

ЖОДЛЕ

690 Единият умря — бе подло с меч убит.

ДОН ХУАН, *на дон Луис*:

Да знае дон Хуан кой тип го е с меч ръгнал,

той от гърдите му сърцето би изтръгнал.

Пък ако тоз злодей ми падне на ръцете,

във някой пресен гроб тогава го търсете.

695 Ще мина през пожар, през урви и дерета

и със зъби ще го разкъсам на парчета.

Подлец го е убил и подло се е скрил.

ДОН ЛУИС, *настрани*:

Я гледай, тоз слуга голям безсрамник бил!

На Дон Хуан

Обаче аз дочух...

ДОН ХУАН

Какво дочу, кажи?

ДОН ЛУИС

700 Погрешка туй било.

ДОН ХУАН

Не, не. Туй са лъжи.
Най-подло го убил.

ДОН ЛУИС, *на дон Фернандо*:
Та вижте дързостта му.

ИЗАБЕЛА, *настрани*:
Дано тоз страшен гняв да е на думи само!

ДОН ЛУИС, *на дон Хуан*:
Пределно дързък сте.

ЖОДЛЕ, *на дон Луис*:
Пък е и куражлия.

ДОН ЛУИС
Ще ви намеря аз.

ДОН ХУАН
Но аз не ще се крия.

ДОН ЛУИС
705 Ако не бяхме тук, добре ще го науча.

ЖОДЛЕ
Слугата ми е смел и по̀ е зъл от куче.

ДОН ЛУИС
Ах, чичо, тоз слуга!...

ДОН ФЕРНАНДО
Тук за какво се спори?
Годежът тъй почва ли?

ЖОДЛЕ, *на Изабела*:
Защо не побърборим
с теб, грижа моя, пък онез да си се карат!

710 Или подрънкайте на своята китара...
Да има веселба!

ДОН ФЕРНАНДО, *на Жодле*:

Това се иска днес.

А буди ли във вас домът ми интерес?
Сеньор, със щерка ми навсякъде минете.

Към дон Луис:

И вие, дон Луис и Беатрис, вървете
715 със тях. Приятели, да тръгваме тозчас.

ЖОДЛЕ, *предлагайки ръка на Изабела*:

О, аз съм във захлас.

ДОН ФЕРНАНДО, *на Жодле*:

Това е чест за нас.

Всички излизат с изключение на Дон Хуан

ДОН ХУАН

В съмненията ми просветва може би.

О, ще открия аз кой моя брат уби,

и своята сестра, уви, със срам покрита,

720 и нейният лукав, коварен похитител.

Но най-напред към дон Луис ще се насоча —
нали той тази нощ на улицата скочи.

Аз от слугата му подробности зная

и още ред неща ще разбере до края.

725 Но в случай че таз сган богата ме направи

за смях, не ще сдържа аз своите нерви здрави,

с пелин ще им вгорча суетните наслади

и не любов, а злост във мен ще се обади,

ако усетя, о, прекрасна Изабела,

730 че вече глупостта в ума ви връх е взела.

[1] Става дума за единствения син на Изабела Кастилска и Фернандо II Арагонски. Б. пр. ↑

ТРЕТО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Дон Луис, Етиен.

ДОН ЛУИС

Не ми пречи, недей, че вече хвърлих зара.

ЕТИЕН

Със дон Хуан добре нещата ти подкара:
с меч брат му умъртви, подлъга му сестрата,
остава ти да му отнемеш и жената.

ДОН ЛУИС

735 Е, да, защото на мнозина се осланям:
на теб, на Беатрис, пък и надежди храня
във братовчедката, а също и в бащата,
и в дон Хуан, но най разчитам на Съдбата.
А, ето Беатрис.

ВТОРА СЦЕНА

Беатрис, Етиен, дон Луис

БЕАТРИС

Това сте вий, сеньор?

ЕТИЕН

740 Не, Славният Могул.

БЕАТРИС

Я млък, Царю Фразьор!
На господаря ви говоря.

ДОН ЛУИС

Зетят как е?

БЕАТРИС

Изслушай ме и сам признай, че дебелак е:
на днешната софра тоз несравним юнак
се тъпка като вол и разкопча се чак.
745 След туй в салона той върху рогозка мръсна
излегна се в цял ръст и тъй си спа до късно.
Едва потънал в сън, разхърка се така, че
би заглушил дори мучене на даначе:
прозорец задрънча, стъклото се пропука...
750 И още ред бели успя да свърши тука.

ДОН ЛУИС

Горката Беатрис!

БЕАТРИС

Горкият дон Луис!

ДОН ЛУИС

На вас дължа, че съм все още оптимист.

БЕАТРИС

Така е и при мен. Но тази перспектива,
за съжаление, не прави ме щастлива.

ДОН ЛУИС

755 Смъртта бих предпочел. Попитайте слугата
дали не си държа златото под главата.
И още куп пари след ден ще ми дадат.

БЕАТРИС

Добре, но чуйте как нещата днес стоят.
Аз бързам, че от бяс е чичо ви обхванат
760 и много би желал враждите да престанат.
И Изабела е с потиснато сърце
и по главата с гняв тя удря се с ръце.
Ще трябва в тоз момент да се направи нещо —
желязо се кове, додето е горещо.
765 Щом риба в мътен вир не щете да ловите,
не чакайте чрез мен от скръб да се спасите.
Със Изабела днес се насаме срещнете,
вречете се, че куп неща ще й дадете,
служете си, сеньор, със най-изящна проза,
770 дарете й цветя — я лилия, я роза,
кажете, че безспир по нея ще тъжите,
въздишайте през плач, скубете си косите,
качете се на кон и твърдо заявете,
че като мъченик готов сте да умрете,
775 че дон Хуан не ще получи туй, което
желае, че ще си сам метнете въжето.
Нахалът и да пречи, на кротък се правете,
смъртта и чумата на помощ призовете.
Не бойте се, че туй ще вдигне шум голям,
780 и знайте, че беглецът погубва си се сам.
И да пророните тогаз една сълзичка,

спомнете си какво ви казва Беатричка.
Подсмивхате се май на тез деминутиви,
но ние служим си и със суперлативи.

785 Аз ходя някой път при мой книжар познат,
с усмивка среща ме там спретнат автор млад
и все таквиз слова ми казва... Твърде много
аз този път със вас говорих. Хайде сбогом,
че господарката със дон Фернандо иде.

790 Тук скрийте се, сеньор.

Дон Луис се скрива.

Беатрис на Етиен:

Негоднико ехиден,
изчезвайте!

ЕТИЕН

О, сбогом, пробит ръждив петак.

БЕАТРИС

Ще заиграе днес по теб дебел кривак.

ТРЕТА СЦЕНА

Дон Фернандо, Изабела

ДОН ФЕРНАНДО

Бих предпочел смъртта, а не да се отмятам.

ИЗАБЕЛА

Но татко...

ДОН ФЕРНАНДО

Искаш май за луда да те смятам.

795 За брака ти аз бих приел по-късна дата,

защото тези дни във моя дом нещата

объркаха се тъй, че мира не ми дават.

Ти само на туй би могла да се надяваш.

Ядосан зетят бил... И мен ме яд обзема

800 на моя племенник... Какво да предприема?

Кой обвинен да бъде и кой оневинен?

И двамата сега са свързани със мен:

единият — по кръв, а другият — по чест.

И все пак аз не бих желал да съм злочест.

ИЗАБЕЛА

805 Нима от дон Луис е бил погубен братът?

ДОН ФЕРНАНДО

Уви! Обаче и на дон Хуан сестрата

презира дон Луис. Обърканост нелепа!

Но как да я лиша от моята подкрепа?

Днес дон Луис дойде при мен и най-достойно

810 и честно си призна, че бил обидил двойно

един човек... И тоз човек е моят зет.

Кого да подкрепя? И от кого съвет

да искам? Въобще аз нямам и идея
кой крив е и кой прав. Ах, май ще полудея!
815 Направо губя свят. О, Боже, що да сторя?
Ще трябва с дон Хуан за туй да поговоря.

ЧЕТВЪРТА СЦЕНА

ИЗАБЕЛА, *сама*:

Пък аз съдбата си проклета ще оплаквам...

Какво от този груб натрапник да очаквам?

Не стига ли, че бях от него отвратена,

820 та от нелепа страст да бъда огорчена?

Небе, защо на таз неволя ме осъди?

Защо сега държиш аз влюбена да бъда?

От злоба ли тоз мъж ме караш да обичам?

И името му аз не искам да изричам.

825 Щом той не е за мен, защо да го залюбя,

а щом подхождам му, защо да го изгубя?

Към тези две злини, защо ми трябва друга?

На тебе, дон Луис, не ща да съм съпруга.

Та как да те обикна, когато те презирам?

830 Ти страдаш, а пък аз, мерзавецо, примирам.

Не си играй със мен, натрапнико проклет,

За разлика от мен, ти си роден с късмет:

на мен, горката, ти успя да отмъстиш,

в любов ми се кълнеш и без да се червиш

835 разкриваш ми без свян любовния си пламък

и хленчиш, сякаш че за теб утеха няма.

Че утеши се де? Аз трижди се терзая,

обичам, но не бих могла да го призная.

Презирам ме и тоз гнет няма да престане,

840 че скоро дон Хуан съпруг щял да ми стане.

Омраза, страх, любов във мене се преплитат.

С тез чувства мога ли да бъда аз честита?

От таз неволя кой ще ме освободи?

ПЕТА СЦЕНА

Дон Луис, Изабела

ДОН ЛУИС, *излиза от скривалището си*:

Аз, аз ще сложа край на вашите беди,
845 да, аз от дон Хуан ще ви предпазя, мила.
И тъй като разбрах, че сте се променила
към Дон Луис, от който се бяхте отвратила,
че неговата обич сте вече споделила,
ако ми повелите, ще си обагря меча
850 на дон Хуан в кръвта и вие след туй вече
ще си признаете, чаровнице любима,
че мойта любов е с друга несравнима.

ИЗАБЕЛА

Как идва ти на ум за туй злодейство днес?
Нещастнико, тозчас от моя дом излез!
855 Аз в мен ще заглуша таз недостойна милост,
която родството по кръв е породило.
Кълнеш ми се в любов и чакаш одобрение,
излагайки ми туй престъпно намерение.
С коварната си страст не бива да се хвалиш,
860 защото в мен с това омраза ще разпалиш.
Иди си в Бургос — там на подлост се отдай,
иди си в Бургос — там трагедии играй,
сестрата измамй и брат й умъртви,
а мен злосторнико, на мира оставй.
865 Не ми ли стига туй неистово страдание,
та искаш с теб ведно да върша злодеяние?

ДОН ЛУИС

Ако все пак...

ИЗАБЕЛА

Млъкни! Подлец си ти, мръсник.
Млъкни, че ще надам тозчас ужасен вик.

ШЕСТА СЦЕНА

Беатрис, дон Луис, Изабела

БЕАТРИС

О, Боже мой, по-тихо! Под стълбите сега
870 е зетят с Дон Фернандо — ще чуят таз кавга.
Не може Дон Луис оттук да си отиде
незабелязано, защото ще го види
слугата му — той е в преддверието тясно
и там като че ли със пода се е сраснал.

ИЗАБЕЛА

875 Какво да правим?

ДОН ЛУИС

Аз...

ИЗАБЕЛА

Ще млъкнеш ли най-сетне?

ДОН ЛУИС

Ах, тоз проклет слуга.

ИЗАБЕЛА

Но ти си го надметнал.

Е, Беатрис?

БЕАТРИС

И аз не знам какво да сторя.
Във спалнята ви ли сега да го затворя?

ИЗАБЕЛА

Води го дето щеш. Оттук да се пръждоса!

Беатрис отвежда дон Луис в спалнята на Изабела.

СЕДМА СЦЕНА

Изабела, Беатрис

БЕАТРИС

880 Придайте си сега вид важен и ядосан
и наречете ме нахална, нечестива.

ОСМА СЦЕНА

Дон Фернандо, Жодле, Изабела, Беатрис, дон Хуан

ИЗАБЕЛА, тихо на Беатрис:

Добър бе тоз съвет. Ти тъй си предвидлива,
а явно моят глас бе странен и висок.

Високо:

Как смееш ти на мен да даваш днес урок?

885 Или си луда ти, или не съм аз сваятна.

Как позволи си таз обида тъй ужасна?

Бил грозен дон Хуан и хич не те привличал,
но аз какъвто е, такъв си го обичам.

Ако баща ми бе чул твойто гнусно мнение,

890 глупачко?...

ДОН ФЕРНАНДО, приближава се до Изабела и ѝ казва:

От какво е твойто възмущение?

ИЗАБЕЛА

О, заради едно изгубено бижу.

ЖОДЛЕ

На други го кажи. Аз лично всичко чух.

На Беатрис:

Не ме обичаш ти, лъжкиньо несравнима,
и подло ме срами пред моята любима.

895 Лисицо, кучко зла, маймуно, долна гад,
дано си счупиш крак, ръка, коляно, врат,
дано ти пес дръглив пикае на полите
в теб Церберът дано забие си зъбите!

И Церберът триглав, тоз страж на ада черен,
900 от тебе по-красив е и по-добронамерен.

ДОН ФЕРНАНДО, *на Беатрис:*

Веднага се махни оттук, глупачке злобна!

ЖОДЛЕ

Защо дължите таз хитруша долнопробна
в дома си?

ДОН ФЕРНАНДО, *настрани:*

Боже мой, аз цял от страх треперя.

Дано тоз грубиян сестра си не намери,

905 Той трябва с Изабел сега да се разправя.

На Жодле:

Ще трябва за момент навън да се забавя,
но своята дъщеря оставям с вас нарочно.

ЖОДЛЕ

Добре, отивайте, сеньор!

ДЕВЕТА СЦЕНА

Дон Хуан, Жодле (седнал), Изабела (седнала), Беатрис.

ЖОДЛЕ, на Изабела:

Ах, хубост сочна,
напук на сродника ревнив, аз ви обичам
910 май повече дори от милия ви чичо,
но бих желал да знам как дон Хуан приет е
във вашето сърце... Ах, моля ви, кажете.

ИЗАБЕЛА

Щом нужно е да съм напълно откровена,
ще кажа, че едва днес аз бях покорена
915 от любовта към вас. Преди туй отвращение
извиквахте у мен, за мое съжаление.
Кълна ви се, че чак когато ви видях,
изгарящия плам на любовта познах.
Щом своята любов ми давате в ответ,
920 излишно би било да търся друг късмет.
Уви, оказвам се пред мъчнотия крайна:
за обич да платя със обич дълготрайна,
но се оказва, че различна е цената.
С безспорния си чар пленихте ми душата,
925 във вас намирам туй, което обожавам,
и туй, което ме, изгоро, отвращава.

ЖОДЛЕ

Госпожо, току-що от вас чух реч прекрасна
и най ме впечатли това, че тя е страстна.
Туй философстване къде го усвоихте?

ИЗАБЕЛА

930 Ще ви го обясня и никога не бихте

се усъмнили в мен. Туй, дето ме привлича,
е ваше — затова аз много го обичам.
И взряна в тоз обект на моята любов,
треперя и горя във своя порив нов,
935 треперейки от страх, изгаряйки от страст.
Да, страдайки по вас, на вас се радвам аз.
Нима се среща скръб по-остра, по-ужасна?
Мълвейки тез слова, аз търся съпричастност,
обаче мойта скръб от туй не намалява
940 и чувствам, че за мен все по-опасно става.
Когато своя плам ни крия, ни показвам,
а с маска се стремя духа си да предпазвам,
таз маскировка хич не действа на съдбата —
безименно тегло тежи ми на душата.

ЖОДЛЕ

945 От туй, което чух, по-ясно не ми става...

Настрани:

И все пак любовта към нас я приближава,
защото гледаше към мене със внимание,
като че ли в ответ на нашето желание.

Високо:

Откакто ви видях, мой ангел покровител,

Настрани:

950 Но как да продължа, език мой, мой мъчител?
Слуга, ела любов да срещнеш вместо мен,
пък след това от мен ще бъдеш ти сменен.

ДОН ХУАН

Но, господине, аз...

ЖОДЛЕ

Подлец, прост измекар,
съвет ли даваш ти на своя господар?
955 Кой знае по-добре какво й аз желая,

кой с думи по-добре от теб ще я обая?

ДОН ХУАН

Госпожо, действам днес тъй, както ми нареждат.

ЖОДЛЕ

От страх трепери той в слугинската одежда.

Хей, по-учтив бъди, шеги не си прави,

960 умилквай се дори, тактичност прояви...

В туй време трябва аз да ида до вратата,

че щекотлив въпрос върти ми се в главата.

Дон Хуан и Изабела си говорят тихо.

БЕАТРИС, настрани:

Как да измъкна аз тоз дявол дон Луис

от спалнята й? Тоз злосторник луд, нечист...

ЖОДЛЕ, настрани:

965 Дали звездата й, като бурлив талаз,

не тласка Изабел неистово към нас?

Такъв голям късмет съдбата ми предлага,

че аз ще съм глупак, не действам ли веднага.

С туй господарят ми дано се примири,

970 а в случай че все пак не го той одобри,

с риск да го разгневя, аз ще докосна с устни

високия й кок. Аз няма да пропусна

тила й олисял и гладък като слива.

Туй кучешко лице какъв ли чар укрива,

975 очите на мъжа как може то да хване?

Как бих я съблазнил, ако сами останем.

Да, струва си все пак за туй да помечтаеш.

Ехей, слугата ми, във кой свят ти витаеш,

глупако, ти какво на дамата шушукаш?

980 Защо е тоз тих глас, да не си сгазил лука?

ДОН ХУАН

Говоря тихо аз, за да не ви смущавам.

ЖОДЛЕ

Високо говори, че малко ме съмняваш.

ДОН ХУАН

Добре, ще споделя с вас своето вълнение,
аз върша ред неща като в съновидение,
985 не съм тоз, който днес би трябвало да бъда,
по моя вид за мен не бива да се съди.
Представя ли си в миг, девойко възжелана,
тоз, който един ден съпруг на вас ще стане,
усещам аз как гняв духа ми завладява
990 и как се моят взор от ревност замъглява.
Навярно моята любов е прекалена,
и аз не знам дали ще бъде споделена.

ЖОДЛЕ

Оттам се отстрани...

На Изабела:

Ах, мен ме осени
безценен замисъл. В душата ми вълни
995 от чувства вихрят се и чезнат, а тя стене
и заедно със тях отделя се от мене.
Та как да я спася, чаровнице чудата?
Насладата аз сега ви гледам красотата,
тя мъти мисълта, ума ми пресушава.
1000 Проклета Беатрис, май ти ми причиняваш
бедите. И без теб ще минем тук сега.

На дон Хуан:

Отивай си и ти, натрапчив мой слуга.

ИЗАБЕЛА

А хората какво ще си рекат тогаз?

ЖОДЛЕ

По-важно е това, което искам аз.

ИЗАБЕЛА

1005 Но Беатрис поне...

ЖОДЛЕ

И дума да не става.

Той изгонва Беатрис.

ДЕСЕТА СЦЕНА

Дон Хуан, Жодле, Изабела.

ЖОДЛЕ, *на Изабела*:

Кой би упрекнал вас, щом аз ѝ повелявам?

Я на балкона ви за малко да излезем

на въздух — казват, че той много бил полезен.

ИЗАБЕЛА

Когато лек ветрец задуха във най-вече.

ДОН ХУАН, *настрани*:

1010 Какво ли пък цели туй подличко човече?

Отблизо ще следя.

Оттегля се и се скрива.

ЕДИНАДЕСЕТА СЦЕНА

Жодле, Изабела

ЖОДЛЕ

Е, да вървим тогаз,
тревого моя!

ИЗАБЕЛА

Не, отгук не мръдвам аз.

ЖОДЛЕ

Не мръдвате ли? Хм, туй странно го намирам.
А знаете ли, че, аз бързо се нервирам.

1015 Я тръгвайте след мен.

Иска да я принуди да го последва.

ИЗАБЕЛА

Какъв нахал! Как може
той да ме дърпа тъй брутално, мили Боже,
Дари ме с тежък дял ти, съдбо нечестива!
Какво, че тоз деспот твърди, че съм красива!
В смъртта ли трябва аз да търся утешение,
1020 за да избегна туй опасно положение?

ЖОДЛЕ

Кралице моя, милост!

ИЗАБЕЛА

Безочливо създание,
ако не бяхме днес в туй странно състояние,
изтръгнала бих ти сърцето и очите
с ей тези две ръце.

ЖОДЛЕ

Защо не позволите
1025 да ги целуна?

ИЗАБЕЛА

Ах, май вече прекаляваш
с тез обиди ти направо ме вбесяваш.
Пусни ме бе, нахал!

Тя се отскубва от ръцете му и избягва.

ДВАНАДЕСЕТА СЦЕНА

Жодле, дон Хуан

ДОН ХУАН, *изненадва Жодле:*

Натрапчив господар!

Че и ръцете й взел да целува с жар!

ЖОДЛЕ

Започна първо тя.

ДОН ХУАН

Нахалнико убог!

1030 Не си играй със мен, обеснико жесток.

Пияницо проклет, престъпнико, да знаеш,

че за таз наглост ти горчиво ще се каеш.

Започва да го ритва и да го бие с юмруци.

ЖОДЛЕ

Ах, господарю!

ДОН ХУАН

Ах, подлец!

ЖОДЛЕ

Не по корема!

Не по лицето! Не!

ДОН ХУАН

Ако с тояга взема

1035 да те налагам, ти ще нададеш друг вряк.

Забелязвайки Изабела:

Ах, Боже, туй е тя.

ТРИНАДЕСЕТА СЦЕНА

Изабела, Жодле, дон Хуан

ЖОДЛЕ, *нахвърля се на господаря си и почва да го бие:*

Ах, хубостнико, как
посмя ти таз мома пред мене да петниш?
Красива не била! Това ли ти твърдиш?
Дано ти вържат с връв краката и ръцете
1040 и на бесилото да те качат!

ИЗАБЕЛА

О, спрете!

ДОН ХУАН

Палач!

ЖОДЛЕ

Ще видиш как се крайници трошат.

ИЗАБЕЛА

Какво е сторил?

ЖОДЛЕ

Тъй му става някой път.
Но вижте го. Подлец! Че той не заслужава,
негодникът, дори вода да му се дава.

На дон Хуан

1045 Та значи, според теб, не е тя грозновата
и че достатъчно ум има във главата?

ИЗАБЕЛА, *настрани:*

Ох, ще умра! Защо ме мрази този глупак?

ДОН ХУАН, *настрани*:

Ще се разкрия веч. Ще трябва, няма как.

Високо:

Хей, знайте, че не съм...

ЖОДЛЕ, *отблъсквайки го*:

Негоднико, назад!

1050 Или ще те възпра с един кривак чепат.

На Изабела:

Изгонвам го. Дори сюртука ще му взема.

ИЗАБЕЛА

Не! Произвол такъв не мога да приема.

Настрани:

Изменник си е той, но да не го пръждосва.

ДОН ХУАН, *настрани*:

Как своя господар слугата ще ядосва!

1055 Мен ли тоз кучи син цели да предаде?

ЖОДЛЕ

О, ангел мой, за миг излизам.

Жодле излиза.

ЧЕТИРИНАДЕСЕТА СЦЕНА

Изабела, дон Хуан

ИЗАБЕЛА

Но къде?

ДОН ХУАН

Госпожо.

ИЗАБЕЛА, настрани:

Ах, дано да не изгубя свят.

На висок глас:

За свой мъчител зъл до днес ви смятах аз,
но ви обичах. Ах, как бях се заблудила!

1060 Към дон Хуан се бях духовно устремила.

Тогаз за дон Хуан ви вземах, а сега сте
слугата му Жодле.

ДОН ХУАН

Ах, ще умра от щастие!

Ех, ще се сбъдне ли най-свидният ми блян
законен ваш съпруг да стане Дон Хуан?

ИЗАБЕЛА, настрани:

1065 Но той не ме е хич обичал...

ДОН ХУАН

Ще призная,

че нищо друго аз тъй силно не желая.

В това залагам днес честта си, своята слава.

ИЗАБЕЛА

Стремлението ви и мен ме вдъхновява.

Оттегля се в дъното на сцената, за да говори с Беатрис.

ДОН ХУАН, *настрани*:

Как щях да съм щастлив, о, Изабела мила,

1070 да бяхте си на мен сърцето доверила.

До отчаяние днес всичко ме докарва:

аз вяра вдъхнах ви, но как на вас да вярвам?

Излиза.

ПЕТНАДЕСЕТА СЦЕНА

Беатрис, Изабела

БЕАТРИС

Май твоят ухажор отиде на далече,
госпожо. Дон Луис сега ще може вече
1075 да си замине.

ИЗАБЕЛА

Да, по-бързо да си ходи!

БЕАТРИС

Не се косете!

ИЗАБЕЛА

Я иди да го проводиш.
След туй в градината ела при мен.

Излиза.

ШЕСТНАДЕСЕТА СЦЕНА

Беатрис, Лукреция

БЕАТРИС, *настрани*:

Горката!

Разплакана жена съзирам край вратата.

Тоз призрак уродлив кого ли ще затрие?

1080 И нея, и мъжа дано ги Бог убие!

Излиза.

СЕДЕМНАДЕСЕТА СЦЕНА

ЛУКРЕЦИЯ, забулена:

Мен ме учудва туй, което той направи,
уж щял да бди над мен, а пък ме изостави,
и уж при нужда щял във помощ да ми бъде.

Прие ме с комплимент и сигурно отсъди,
1085 че след като за мен подслон осигурява,
той би могъл в града да се позабавлява.

Току-що хора чух сърдито да говорят,
да се заплашват и на глас висок да спорят
и чувствам, че добро не ми вещаят те.

1090 Да правя като тях на мен не ми се ще —
за по-изискани обноски аз ратувам,
затуй, на тръгване, със тях ще се сбогувам.

Тук има стая... Тя е май на Изабела,
ще вляза, че не съм си с нея сбогом взела.

1095 Но вътре виждам мъж. Това е той, о, Боже!
Ще го избегна ли?

ОСЕМНАДЕСЕТА СЦЕНА

Лукреция, дон Луис

ДОН ЛУИС, *настрани*:

Но Беатрис не може
да иска тука аз навеки да остана...

Обръща се към Лукреция, вземайки я за Изабела:

О, мила Изабел, защо сте тъй припряна.
Не ви преследвам, не, но знайте, че със вас
1100 горещо бих желал да поговоря аз.
Уви, по вас безспир въздишам по цял ден
и искам важна вест да чуετε от мен.
Отидох в Бургос аз, но там, за съжаление,
извърших, без да ща, ужасно престъпление.
1105 Упреквахте ме, че по друга се увличам.
Щом вас познавам, как аз друга ще обичам?
Да, аз си дадох вид, че очарован бях
там от една мома, с която се видях.
Макар че грозна бе, все пак я съжалих
1110 и няколко слова със нея размених.
За да ви уверя, тук още ще добавя,
че с друго име аз реших да се представя.
А след като оттам се върнах, интерес
към нея въобще не проявих до днес.
1115 Кълна се, че сега такава грижа нямам.

ЛУКРЕЦИЯ_, *сваляйки воала си* _:

Най-сетне хванах те, подлецо, във измама!
Да, аз съм грозната девойка, над която
ти уж си се смилил. Плени ми ти душата
тогава, а след туй до болка ме засегна
1120 и ще те мразя чак додето в гроба легна,
и все ще те коря, където и да ида.

Кой право ти е дал да смяташ за обида
туй, че на твоя плам не можех да отвърна?
Ако в тоз случай ти на мен бе гръб обърнал,
1125 без да си даваш вид, че много ме обичаш,
изменнико лукав, и без да ме наричаш
„кралице“, „ангел мой“, аз щях да имам днес
подкрепа от рода, свой дом, достойнство, чест...
И братец — жив и здрав. Това не се прощава!
1130 На помощ! Дръжте го!

ДОН ЛУИС

Госпожо, клетва давам,
че всичко ще е в ред...

ЛУКРЕЦИЯ

Ред в моя дух тревожен?

ДЕВЕТНАДЕСЕТА СЦЕНА

Дон Хуан, Лукреция, дон Луис

ДОН ХУАН

Какъв е този смут?

ЛУКРЕЦИЯ, *разпознавайки своя брат:*

Кого съзирам, Боже?

ДОН ХУАН, *разпознавайки сестра си:*

Я, моята сестра!

ЛУКРЕЦИЯ

Та туй е моят брат.

ДОН ХУАН

И двамата, уви, в мен предизвикват яд.

ДОН ЛУИС

1135 Кому се сърди той?

ДОН ХУАН, *настрани:*

Сестра ми с поред мене
май има си вина. Това предположение
е допустимо, да, но фактите къде са?

Високо:

Нещастнице!

ЛУКРЕЦИЯ, *обръщайки се към дон Луис за помощ:*

Сеньор!

ДОН ЛУИС

Аз тук ще се намеся,

макар че тя цели да отмъсти на мен.

1140 С какво ли право ти...?

ДОН ХУАН

Та аз съм задължен.

ДОН ЛУИС

Но ти си прост слуга.

ДОН ХУАН

Заложил своята чест
за таз на дон Хуан.

ЛУКРЕЦИЯ, *настрани*:

Прикрива се той днес,
ала с каква ли цел?

ДОН ЛУИС

Двукратно тоз слуга
нахвърли се на мен!

Лукреция се готви да излезе.

ДОН ХУАН, *задържайки я*:

О, не, не! Аз сега

1145 не ще ви позволя навънка да вървите.

Кажете ми защо неистово крещите
и кой ви тук прие?

ЛУКРЕЦИЯ

Тозчас ще разберете.

Потърсих Изабел във тази стая, дето
най-често тя стои, и този мъж видях.

1150 Той изненадан бе, а мен ме хвана страх:
Защо ли тук е скрит? Когато той понечи
да бяга, закрещях със цел да му попреча.

Ако не бяхте там, той щеше да избяга.

ДОН ХУАН

Достатъчно! Това честта ми днес засяга.

1155 Но нека таз врата затворя.

ЛУКРЕЦИЯ, *настрани*:

Ах, умирам...

ДОН ХУАН, *вземайки меча си в ръка*:

Да видим дон Луис какво ще демонстрира?

ДОН ЛУИС, *вземайки меча си, на дон Хуан*:

От тоз меч ще умреш.

ДОН ХУАН

Ще видим!

ЛУКРЕЦИЯ

Милост, Боже!

Чука се на вратата.

ДОН ЛУИС

Я, чука се...

ДОН ХУАН

Как тоз дуел ще се отложи?!

ДВАДЕСЕТА СЦЕНА

Дон Фернандо, Лукреция, дон Хуан, дон Луис, Изабела и Беатрис, отвън.

ДОН ФЕРНАНДО, *отвън*:
Вратата да строшим!

ЛУКРЕЦИЯ

Дали да не отворя?

Насочва се към вратата.

ДОН ХУАН, *говорейки тихо на сестра си*:
1160 Ще бъда разпознаят от сбралите се хора.

ЛУКРЕЦИЯ, *викайки към дон Фернандо*:
Елате тук, сеньор, и вижте какво правят!

ДОН ФЕРНАНДО, *след като разбива вратата*:
Я спрете тоз дуел, че аз ще се разправя
с тоз, който не склони да си остави меча.
О, Боже, още ли беди ще се изпречат?

Към Лукреция и дон Луис:

1165 Лукреция, как тъй сте тук със дон Луис?

Към дон Хуан:

Сеньор, а вие как, по нечий ли каприз
дойдохте в този дом да сеете раздори?

ДОН ЛУИС
Сега ще обясня.

ДОН ХУАН, *прекъсвайки го*:
Не, аз ще отговоря.

Към дон Фернандо:

От него по-добре го знам. Но първо вие
1170 кажете дали тук Лукреция се крие
и дали дон Луис е близък ваш роднина.

ДОН ФЕРНАНДО

О, да.

ДОН ХУАН

Не е ли туй достатъчна причина
слуга да защити честта на господар,
ако нападнат е от непочтена твар.

ДОН ФЕРНАНДО

1175 Естествено.

ДОН ХУАН

Та виж как станаха нещата:
Щом викове дочух, пристигнах тичешката;
Разбрах, че дон Луис Лукреция заварва
там, дето Изабел си нощите прекарва,
и че след остър спор разплакала се тя.
1180 Той в тази стая май е бил от сутринта,
защото никой друг мъж днеска не видях
оттук да мине, пък аз все пред входа бях.

ДОН ЛУИС, *нахвърляйки се срещу него*:

Непоносим слуга! Той явно прекалява!

ДОН ХУАН

Не съм завършил аз. Тъй в крайна сметка става,
1185 че моят господар, на щерка ви мъжът
обиден бе и то двустранно — един път
заради Изабел, а втората обида
зарад Лукреция. Та как да не се видя
принуден с остър меч да браня нашта чест?
1190 Бях длъжен с дон Луис да свърша още днес.

ДОН ЛУИС, *нахвърляйки се пак върху дон Хуан:*
Ще свършиш, без да си започнал! Как така?

ДОН ФЕРНАНДО, *разделяйки ги:*
Нима сте полудял? Как на Жодле ръка
ще вдигате. Жодле, кой дявол ви заплете
във тази разпра?

ДОН ХУАН

Не, сеньор, не ще ме спрете.

1195 Убивам го.

ДОН ФЕРНАНДО

Жодле, бъдете разсъдлив
и скрийте този меч.

ИЗАБЕЛА, *настрани:*

Показва се ревнив
дори слугата му, за моя изненада.

ДОН ХУАН

Аз трябва да реша надлежно тази свада.
Но от любов към вас желал бих да предложа
1200 веднага този спор нелеп да се отложи,
при следния разчет: понеже ми е близка
Лукреция, от вас, сеньор Фернандо, искам
да кажете тозчас да предадат на брат й.
На вас, сеньор Луис, да отсекаат главата,
1205 но таз съдба и дон Хуан да сполети.

ДОН ЛУИС

Не съм съгласен. О, представяш ли си ти,
пред хора като теб как бих поел обети?

ДОН ХУАН

Но дон Хуан съм аз — в туй сигурен бъдете.

В противен случай той би ви убил завчас.
1210 Разбрахте ли, сеньор, че дон Хуан съм аз.

ДОН ФЕРНАНДО

Добре. Така да е, щом толкова държите.

На Дон Луис:

Е, племеннико?

ДОН ЛУИС

Щом се вие съгласите,
аз също бих приел.

ДОН ХУАН, на дон Фернандо:

Бъдете убеден,
че дон Хуан, сеньор, не ще е против мен.

ДОН ЛУИС

1215 Ще го намеря ли аз утре в този кът?

ДОН ХУАН

Разбира се. И без да биеш дълъг път.

ДОН ФЕРНАНДО

Ще го потърся днес.

ДОН ХУАН

Да бях ви придружил?

ДОН ФЕРНАНДО

Елате.

ДОН ХУАН, настрани:

Ха дано Жодле не е препил!

ЧЕТВЪРТО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Лукреция, Изабела

ЛУКРЕЦИЯ

Любезният ви тон мен доста ме смущава,
1220 прекрасна Изабел... Аз вече заминавам.

ИЗАБЕЛА

Да ни напуснете, туй няма да е честно,
а пък и старият не се подвежда лесно.
Той всичко схваща в миг, надява се дори
вас с брат ви още днес да може да сдобри
1225 без трудности... Дано не съм се заблудила.

ЛУКРЕЦИЯ

Единствено смъртта би моя брат склонила.
От мен, нещастната, се бързо отървете,
че на годежа яд ще има да берете.
За дон Хуан сега ще отбележа само,
1230 че външният му вид не скрива същността му.

ИЗАБЕЛА

Той идва. Моля ви, тозчас се оттеглете,
по този коридор в градината идете;
и аз ще дойда там, щом се освободя,
но първо дон Хуан оттук ще проследя.

Лукреция излиза, а Изабела се скрива.

ВТОРА СЦЕНА

ЖОДЛЕ, *сам, чистейки си зъбите:*

1235 Честта ми, зъбки мои, изчистени ви иска,
че ако ви загубя, голям ще бъде рискът.

По принцип чесън аз бих предпочел пред лука.

Ако изискан мъж случайно дойде тука

и аз, преди това, съм доста чесън ял,

1240 той миризмата ми едва би изтърпял

и, хващайки се за корема, намусен би си казал:

„Това е непристойно! Съвсем съм отвратен.“

О, Господи, бъди благословен,

че с тоз недъг си ме белязал:

1245 заради чесъна пристойността заряхах.

Честта ми, зъбки мои, изчистени ви иска,

че ако ви загубя, голям ще бъде рискът.

Съдбата е безспорен спец,

щом е направила от мен такъв подлец,

1250 когото нищо нивга не обижда.

И не случайно аз в един мерзавец виждам

човек със по-голям късмет

от този на църковния прелат

или на принца в кралския палат.

1255 И да го хвърлите на смет,

негодникът ще бъде разпознат.

Честта ми, зъбки мои, изчистени ви иска,

че ако ви загубя, голям ще бъде рискът.

Щом дойде ми на ум, макар и за момент,

1260 че тялото ми е обречено на тлен,

туй тяло, във което гордостта

съжителства със мъдростта,

от смъртен страх съм мигом вцепенен.

Ако в лицето плеснат те с ръка

1265 няма обидата ще е такава,

че на дуел да се със някого сражаваш?
Ще сториш страшна глупост, постъпиш ли така.
Честта ми, зъбки мои, изчистени ви иска,
че ако ви загубя, голям ще бъде рискът.
1270 Ако бръснар лика ти с бръснача си допре
(а той си е магаре, негодник и скубач —
това от всеки знае се добре),
та щом бръснар допре до твоя лик бръснач,
човешкия ти вид съсипва той,
1275 но ти не почваш с него бой,
пък от един плесник надаваш вой,
припадаш и се разгневяваш.
Нима **убит_от_бит** не различаваш?
Честта ми, зъбки мои, изчистени ви иска,
1280 че ако ви загубя, голям ще бъде рискът.
За мене по не струва от хилаво добиче,
тоз, който нищо друго не обича
освен умело да върти рапира,
сът кон да галопира
1285 или със пистолет да се развлича.
Та да прибягваме ли до дуел,
когато някой с нещо ни засяга,
след като знаем, че светът е счел,
че може да решава тез спорове с тояга.
1290 Честта ми, зъбки мои, изчистени ви иска,
че ако ви загубя, голям ще бъде рискът.
О, лъвовете ръмжащи, във вас гневът говори
и изяснява щателно нещата
и във града, и сред полята.
1295 Припомням ви, сеньори,
че по-охотно се изяда
един плесник, а не хиляда.
Ако един плесник не е позор за вас,
чест липсва ви. Е как ще знаете тогаз
1300 кои от мъртвите са в рая или в ада?
Честта ми, зъбки мои, изчистени ви иска,
че ако ви загубя, голям ще бъде рискът.

ТРЕТА СЦЕНА

Беатрис, Жодле

БЕАТРИС, държейки ключ:
Любезни, Дон Хуан, търсиха ви навред.

ЖОДЛЕ
Та аз не съм се крил... Със нещо бях зает.
1305 Че кой ли търси мен?

БЕАТРИС
Май трима досега:
и племенникът ви, и вашият слуга,
и тъстът...

ЖОДЛЕ
Тъкмо бях с един готвач прочут
и с него ядохме солен говежди бут
със чесън — от сантал бе по-ароматичен.
1310 Какъв е този ключ.

БЕАТРИС
За стаята ви. Лично
от Дон Фернандо бе за вас определена —
широка е и е разкошно натъкмена.

ЖОДЛЕ
Защо така реши?

БЕАТРИС
От клюки се страхува.
Че зет му засега не бива да нощува
1315 във близост с Изабел...

ЖОДЛЕ

Ах, скъпа Беатрис,
обичам ви безкрай. Не е туй мой каприз,
че във сърцето ми, откакто аз се знам,
към Беатрисите гори любовен плам.

БЕАТРИС

По Донхуаните отдавна аз си падам,
[1320](#) щом тук пристигнахте, по вас аз взех да страдам.

ЖОДЛЕ

Дано е Господ с мен!

БЕАТРИС, *подавайки му ключа:*

Но ключа си вземете.

ЖОДЛЕ

Ами защо дотам да не ме заведете?

БЕАТРИС

Е, хайде, че натам поемам аз веднага.

ЖОДЛЕ, *задържайки я:*

Ах, изкусителко, не можеш ми избяга.

Беатрис се освобождава от него и се втурва навън.

ЧЕТВЪРТА СЦЕНА

ЖОДЛЕ, *на Беатрис, която изчезва:*

1325 Но стига. Трябва ли по вас да пламенея,
щом вие сте за мен неуловима фея?

ПЕТА СЦЕНА

Изабела, Жодле

ИЗАБЕЛА

Я гледай, Дон Хуан след Беатрис как тича!

ЖОДЛЕ

Аз просто с туй целя ума си да развличам.

ИЗАБЕЛА

Пък аз ви смятах за сърцат, за куражлия.

ЖОДЛЕ

1330 Минава с възрастта таз детска заплесия.

ИЗАБЕЛА

Не ми се ще да съм със лошо впечатление
от вас и с нещо в мен да будите съмнение.

ЖОДЛЕ

Щом трябва ти съпруг, търси си друга сгода,
по-важна е за мен днес госпожа Природа

1335 Обрекъл съм й аз душата си отколе,
какво, че някой бил от нея недоволен.

ИЗАБЕЛА

За да не ви гневя, оттеглям се тозчас.

ЖОДЛЕ

Красавице, това очаква се от вас.

Изабела излиза.

ШЕСТА СЦЕНА

ЖОДЛЕ

Постъпих зле. Нали бе видно отнапред,
1340 че нейното сърце не е от бучка лед.
От Аристотел знам, че нивга на жената
не моли се мъжът, че трябва за косата
той да я улови, врата ѝ да извие,
а щом наложи се, шамар да ѝ зашие;
1345 не стига ли шамар, с юмрук си послужи,
юмрукът щом е слаб, тояга приложи.
Висш дълг е на мъжа жена си да притиска
тѣй, че да прави тя каквото той поиска.
Но... идва цензор лош — по-лош от всеки друг.

СЕДМА СЦЕНА

Дон Фернандо, Жодле

ДОН ФЕРНАНДО

1350 Навсъде, дон Хуан, ви търсих.

ЖОДЛЕ

Аз съм тук,
любезни, дон Фернандо, готов да служа вам.

ДОН ФЕРНАНДО

Ами къде ли е Жодле?

ЖОДЛЕ

Сега не знам,
но ще го доведе до края на този ден.

ДОН ФЕРНАНДО

Ще ви предложи план, макар и убеден,
1355 че много труден е.

ЖОДЛЕ

Какъв е той?

ДОН ФЕРНАНДО

Веднага
би трябвало, уви...

ЖОДЛЕ

Щом толкоз се налага...

ДОН ФЕРНАНДО

... да сте извън града.

ЖОДЛЕ

На мен ми туй не пречи.

ДОН ФЕРНАНДО

Дуел ви чака там.

ЖОДЛЕ

Това е лошо вече...

Опасно е за мен, обаче бих склонил,
1360 ако със туй на вас полезен бих ви бил.

ДОН ФЕРНАНДО

Нанесена ви е обида непростима.

ЖОДЛЕ

Как може дон Фернандо в главата ум да има,
а да говори с мен като обезумял.

ДОН ФЕРНАНДО

Спокойно, дон Хуан. Как впрочем сте разбрал,
1365 че съм лишен от ум във този случай аз?

ЖОДЛЕ

Та за обиди ли в такъв напрегнат час
ще ми говорите!... И пет пари не давам...

ДОН ФЕРНАНДО

Напомням ви, че аз дълга си изпълнявам.
И вие ако туй на вашия държите,
1370 избягвайте на друг това да доверите,
а още днеска меч в ръката си стиснете
и със убиеца на брат си се срещнете.
Неволно или не, той брат ви е убил
в една нощ тъмна... Кой друг би му отмъстил?

ЖОДЛЕ

1375 Туй става нощем?

ДОН ФЕРНАНДО

Да.

ЖОДЛЕ

Друг нека отмъсти!

Щом сръчно през нощта той остър меч върти,
то с мене през деня ще свърши триж по-лесно.
Ще трябва, дон Фернандо, да си признаем честно,
че този престъпник е дотолкова умел
1380 и толкоз е дързък е, че може на дуел
мнозина моя род да повали завчас.

ДОН ФЕРНАНДО

Аз мисля, че кураж не липсва днес на вас?

ЖОДЛЕ

О, да, във този момент се чувствам куражлия,
ала кажете ми къде да го открия.
1385 Дали е нейде тук или пък е на път?
И как се казва той? Къде му е домът?

ДОН ФЕРНАНДО

На дон Луис ли?

ЖОДЛЕ

Не, и дума да не става!

Със племенника ви не ще се аз сражавам.
Родът ви е прочут, от всички е ценен
1390 и тъй като респект извиква и у мен,
пред дон Луис днес бих желал да коленича
от уважение и бих го заобичал.

ДОН ФЕРНАНДО

Той вам е причинил и друго огорчение,
а според мен и то изисква отмъщение —

1395 оплака ми се днес от него и сестра ви.

ЖОДЛЕ

Той и на нея зло навярно е направил,
обаче аз пред Бог съм твърда клетва дал,
че заради жени не влизам във скандал.

ДОН ФЕРНАНДО

Вас явно ви е страх — това не ви приляга.

ЖОДЛЕ

1400 И тъй да е, нима туй тъста ми засяга?

ДОН ФЕРНАНДО

Напротив, лично мен засяга ме то много.

ЖОДЛЕ

Тъст злобен и свадлив, тъст, който съди строго,
тъст, зажаднял за кръв, за ядно отмъщение,
тъст, който тика ме да върша престъпление.

1405 Нещастният ви зет, какво ви е той сторил,
че неговата кръв да се пролее скоро?

Дали пък Велзевул не ви вас подстрекава
да будите в мен мъст? Дано ви мир не дава!

Не просто тласкате към човекоубийство,

1410 днес вашите сплетни целят зетоубийство,
целят да стане то сега, преди софрата.

Сеньор, не е ли туй върхът на лошотата?

ДОН ФЕРНАНДО

Но вашият слуга се врене току-що
заради вас във бой да влезе.

ЖОДЛЕ

Че защо

1415 да не го стори той? Аз бих го поощрил.

ДОН ФЕРНАНДО

Зарад сестра и брат не бихте ли се бил?

ЖОДЛЕ

За да участваш в бой е нужно настървение,
а то ми липсва днес — не съм във настроение.

ДОН ФЕРНАНДО

Аз мислех, че сте смел, но явно съм се лъгал.

ЖОДЛЕ

1420 Когато с остър меч врагът ми ме наръга,
дали ще са добре сестра ми, моят брат?
Хей, тъст, човек, маймун, спри, че ме хваща яд!

ДОН ФЕРНАНДО

Я другаде в Мадрид жена си потърсете.

ЖОДЛЕ

А вие някой Сид тогаз предпочетете,
1425 хем с меч да ви срази, хем да ви стане зет.

ДОН ФЕРНАНДО

Очаквайте от мен омраза занапред,
пъзливецо! Такъв друг няма в този свят.

ЖОДЛЕ

О, Дон Фернандо, аз, макар че сте зъбат,
на лютия ви нрав ще съм заклет слуга,
1430 такъв и с щерка ви ще бъда отсега.

ДОН ФЕРНАНДО

Но не и аз! Държа тозчас да си вървиш
и знай, че скъпо ти на мене ще платиш.

ОСМА СЦЕНА

Дон Хуан, дон Фернандо, Жодле

ДОН ХУАН

Ядосан сте, сеньор. Защо, уви, такъв сте?

ДОН ФЕРНАНДО

Тоз неудачен зет!

ЖОДЛЕ

Я по-учтиво, тъсте!

Дон Фернандо заплашва Жодле, който излиза.

ДЕВЕТА СЦЕНА

Дон Хуан, дон Фернандо

ДОН ФЕРНАНДО

1435 Ще трябва да държим тоз зет от нас далече.
Безспирно спори с мен... Току-що той ми рече,
че за обидата не търсел отмъщение
и че по-склонен бил да има помирение.
Като добър слуга на господар плашлив,
1440 внушете му да е по-малко отстъпчив,
да бъде убеден, че трябва като мъж
да действа в случая, да е поне веднъж
корав, непримирим, да се държи достойно,
понеже дон Луис обидил го е двойно.
1445 Противникът му е със мощ неоспорима,
но пък обидата нима е поносима?

Към господаря си грижлив се покажете,
Жодле, и мъжество в душата му вдъхнете.
Аз знам добре кога и как да реагирам,
1450 обаче родов дълг в тоз случай ме възпира.
Но дон Фернандо днес постъпил би различно,
ако от дон Луис обиден беше лично.
Юначност трябва той да прояви тоз път!
Врагът му чака го на онзи кръстопът
1455 и май си е втълпил, че му внушава страх.
Ще го предупредя.

ДОН ХУАН.

Уви, аз не разбрах
той точно за какво да търси отмъщение.

ДОН ФЕРНАНДО

Той идва. Вие сам от него обяснение

ще чуєте.

Излиза.

ДЕСЕТА СЦЕНА

Жодле, дон Хуан

ДОН ХУАН

Жодле, Държа да уточним
1460 днес още за какво ще трябва да мъстим.

ЖОДЛЕ

Отиде ли си?

ДОН ХУАН

Да, замина си.

ЖОДЛЕ

Прекрасно!

Преди минути той ядоса ме ужасно.
Сеньор, аз мисля, че достатъчно се крихме.
Да спрем! Не бих желал да ставаме за присмех,
1465 че дон Луис със нас би се погаврил даже.
Подсторвахте ли го?

ДОН ХУАН

О, да, но без да кажа,
че аз съм дон Хуан. От тебе не бих скрил,
Жодле, че тези дни съвсем си бях втълпил,
че този ухажор задиря Изабела,
1470 щом във салона си тя беше го приела.
Признавам си, че бях дотолкова ядосан,
че вече бях готов меч с него да кръстосам.
И ако тоз дуел склоних да се отложи,
то беше, тъй като сам прецених, че може
1475 да стане нещо тук, което засега
в ума ми се върти, и питам се кога

ще разбере дали то мен ще наскърби
или пък разгневи. Кой знае? Да не би
това от Беатрис да дойде? Вярвам само,
1480 че Изабела в тези истории пръст няма.

ЖОДЛЕ

Дали единствено за ревност се касае,
сеньор? От друго май умът ви се терзае,
освен туй дон Луис посегна на честта ви.
Аз ясно тези неща не мога ви представи,
1485 че всеки с нещо все ги преувеличава
и затова, уви, се трудно проумяват.

ДОН ХУАН

Не си прави труда. Аз вече вниквам в тях.
Сполитат ме беди, но мен не ме е страх —
тъй става тези дни, тъй бе и преди време.
1490 Кой е в течение?

ЖОДЛЕ

Май всеки.

ДОН ХУАН

Яд обзе ме!

Така съм разгневен. Осланям се на вас.
А дон Фернандо, той дали е против нас?

ЖОДЛЕ

Със дон Луис кръвта го свързва, ала той
държи се спрямо вас съвсем като със свой
1495 и иска дон Луис днес удовлетворение
да ви даде. И той ме чака с нетърпение,
уж аз съм дон Хуан.

ДОН ХУАН

Ще го сразя от раз.
Но уличен дуел не ще приема аз.

Играчка е за мен двубоят на паважа,
1500 там аз не бих се бил и искам да ти кажа,
че ако търся мъст, държа това да стане
извън града — нали тъй става във Испания.
В противното не ща да бъда убеждаван,
по принцип аз такъв двубой не одобрявам,
1505 но ако в някой дом възможност ни дадат...

ЖОДЛЕ

Почакайте, аз знам един удобен кът —
във джоба имам ключ за стаята, където
ще трябва да преспим. Във нея се срещнете.
И Изабела би могла да наблюдава
1510 с баща си тоз дуел, без друг да ви смущава.

ДОН ХУАН

Добре, Жодле! Тоз кът чудесно е избран.
Извикай го тозчас.

ЖОДЛЕ

Не! Вие, дон Хуан,
вървете. Време е да знаят кой сте вие.
Как господарят ми безкрайно ще се крие
1515 под външност на слуга, как той ще сключва брак
и как ще отмъсти на своя пъклен враг?

ДОН ХУАН

Ако по мой каприз, ако от ревност мнима
преди това склоних да взема твойто име,
зарад обидата не карай ме, ей Богу,
1520 да ида на дуел... Челото ми най-много
да се поизчерви. Я по-добър бъди
и в мен желание за мъст недей буди.
Нали не ти тежи, че мойто име носиш?
Така ще продължим! Без повече въпроси!

ЖОДЛЕ

1525 Туй заповед ли е?

ДОН ХУАН

Дори е заклинание.

ЖОДЛЕ

Ще ви послушам, но... ако той под влияние
неведомо със меч пред мене се изправи,
с със кроткия си нрав Жодле какво ще прави?
Отдавна мразя аз от дън душа войната
1530 и предпочитам мир да има на земята.

ДОН ХУАН

Ще трябва отдалеч да му направиш знак
да дойде, след това и двамата във крак
идете в стаята и влезте във двубой.

ЖОДЛЕ

Ами ако със вид зловещ ме срещне той,
1535 това ще ме смути.

ДОН ХУАН

Я най-накрая спри
с със своите страхове. Иди го намери!

ЖОДЛЕ

Таз заповед, сеньор, смущава ме ужасно...
Най-важно е за вас да различите ясно
кой е Жодле и кой е дон Луис. Понеже
1540 ако внезапен гняв очите ви замрежи
и пръв аз вляза там, а вие мен, без време
и без да щете, с меч ме мушнете в корема
с със думите: „Жодле, безкрайно съжалявам!“,
доволен ще съм аз, че с туй се отървавам.

ПЕТО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Беатрис влиза през малка врата със свещ в ръка

Сцената представлява спалня с алков

БЕАТРИС

1545 Очи, плачете! С плач спасете мойта чест,
част от сълзите си дарете ми и днес.

Запалих току-що свещта.

Нощта припада, притъмнява.

Все пак е грациозна тя —

1550 не бях я виждала такава.

Звездите, нейните придворни,

в селенията й просторни

трептят и леят своя зрак.

Щастливи са тез деви мили,

1555 затуй че на слуга хъшлак

сърцата си не са дарили.

Очи, плачете! С плач спасете мойта чест,

част от сълзите си дарете ми и днес.

Звездици със светлик чудесен,

1560 ако любов във вас гори,

макар че сте със ранг небесен,

неспирен гняв ще ви мори.

Един нахалник от Гренада,

с когото споделих, че страдам

1565 от пламнала по него страст,

ми рече: „И петак не давам

за теб — ще те изрита аз,

ако не спреш да ми додяваш!“

Очи, плачете! С плач спасете мойта чест,

1570 част от сълзите си дарете ми и днес.

Пред него своите дукати

изсипах — бяха те цял куп.
А за дара, като отплата
тоз дървенияк безчувствен, груб,
1575 тоз безподобен пиперлия
издърпа моята кесия
и тъй ме прасна по главата,
че на земята се видях.
О, Боже, тъй ли полудях,
1580 та си на луд дарих душата?
Очи, плачете! С плач спасете мойта чест,
част от сълзите си дарете ми и днес.
Дали ще отреди съдбата
той, правейки ми на инат,
1585 да предизвиква в мене яд
и да търпя все аз бедата?
Тя стана май непоносима...
За злата круша зъл прът има.
Нима с това ще се тешим?
1590 През смях ще ми се подиграва
тоз звяр, тъй както наблюдавал
през смях Нерон пожара в Рим.
Очи, плачете! С плач спасете мойта чест,
част от сълзите си дарете ми и днес.
1595 Скръб е душата ми обзела.
Но някой слиза. Туй е тя,
красавицата Изабела.
Я да запаля аз свещта,
та никой да не се съмнява
1600 кой тази песен днес припява.
Знай: всеки автор тайни може
с теб да споделя, затова
на мене монолог възложи
и аз издумах тез слова.
1605 Очи, плачете! С плач спасете мойта чест,
част от сълзите си дарете ми и днес.

ВТОРА СЦЕНА

Изабела, Беатрис, Лукреция

ИЗАБЕЛА

Госпожо Беатрис, какво ви занимава?

БЕАТРИС

За годеника ви леглото натъкмявам.

Ами пък вас какво ви води тук, госпожи?

ИЗАБЕЛА

1610 Един голям въпрос мен много ме тревожи.

ЛУКРЕЦИЯ

Госпожо, втори път ви казвам: разберете,

че ако трябваше сама да изберете

между кастилците мъж свестен и пристоеен,

то дон Хуан за вас ще бъде най-достоеен.

1615 Съпруг по-подходящ от дон Хуан едва ли
ще си намерите. Дано да сте разбрали,
че аз съм искрена.

ИЗАБЕЛА

На мене ми се струва,

че някоя от нас в момента сън сънува.

Като ви слушам как представяте чертите

1620 на своя брат рожден, аз питам се дали те
такива са, дали аз сляпа съм за тях.

С постъпките си той във мене буди смях.

По навик ли или неволно и случайно

туй, дето прави той, е все необичайно.

1625 И сякаш се стреми да гъгне и нарочно
говори някак си престорено, неточно,

изпълва си речта със паразитни думи
и непрекъснато от него чувам глуми.
Та има ли от мен по клета? Аз, горкана,
1630 по-скоро ще склоня калугерка да стана.
Но и от църквата изпитвам отвращение,
и от такъв съпруг, за мое съжаление...

БЕАТРИС

Я спрете този хленч и вайкането жалко,
ами елате с мен на стълбите за малко.
1635 Но някой идва... Ах, в този вид ли ще ви свари.
Да тръгваме тозчас — дано го изпреварим.

Излизат

ТРЕТА СЦЕНА

ДОН ХУАН (*отваря вратата и взема ключа*):

Вратата да стои отворена, пък аз
във нишата ще съм. Май че дочувам глас.

ЧЕТВЪРТА СЦЕНА

ЖОДЛЕ (*със свещник във ръка*):

Я, моят господар тъй бързо изфирясал!

1640 Какъв ужасен студ, съвсем съм вкочанясал.

Отекват стъпки.

ПЕТА СЦЕНА

ЖОДЛЕ (*вижда, че дон Луис влиза и затваря вратата*):

Тюх, вратата той затвори.

Оставя свещника на земята.

Какво ще стане с мен?

ДОН ЛУИС

Да почнем миг по-скоро
дуела! Но нали не ви е страх все пак?

ЖОДЛЕ

Простете ми, че днес ми мина тоз мерак.

ДОН ЛУИС

1645 Та да отложим ли тоз акт на отмъщение?

Ако не е от страх, не виждам обяснение.

Мълчите. Но защо? Ако аз бях засегнат,
от мойта мъст, сеньор, не можете убегна.

Кажете ми защо е нужно да се бавим?

ЖОДЛЕ, *настрани, търсейки дон Хуан*:

1650 Ах, моят господар съвсем ме изостави.

ДОН ЛУИС

Какво се питате, сеньор?

ЖОДЛЕ

Какво ли струвам...

ДОН ЛУИС

Доскоро мислех, че кръвта във вас бушува,
а виждам, че сега сте доста охладнял.

За да загреете, лек хубав бих ви дал...

Хваща меча си.

ЖОДЛЕ

1655 Ах, колко дълъг, как наточен този меч е!
Като го гледам, цял от страх треперя вече.

ДОН ЛУИС

Страхлив е дон Хуан или пък вид си дава.

ЖОДЛЕ, настрани:

Я, господарят ми насам се приближава.
Това подтиква ме врага си да ударя.

Високо:

1660 Усещам как гневът в гръдта ми се разгаря
и вие сам ще се в тез думи уверите.

Тихо на дон Хуан:

Сеньор, излезте де! Нали не се боите?

ДОН ХУАН, тихо на Жодле:

Върви! И уж се бий, отстъпвайки назад.

ЖОДЛЕ нанася несполучлив удар с меч.
Дано е Господ с нас!

ДОН ЛУИС

О, много сте сърцат.

1665 Нападате добре.

ЖОДЛЕ, настрани:

Наместо да се бия,
да можех аз да си послужа със магия!

Високо:

Стой!

На дон Хуан:

Господарю мой!

На дон Луис:

Я спрете за момент!

Та как да продължа със този меч строшен.

А вие моя брат убихте в нощен час.

ДОН ЛУИС

1670 Е, да.

ЖОДЛЕ

Но знайте, че не ме е страх от вас.

Предимство аз не ща да имам при дуела,

бих предпочел в тъма със як бой да ви смеля.

Изгасвайки свещта:

Свещице, изгасни, на тъмно ще се бием.

Тихо на дон Хуан:

С тез тягостни игри не ще ли спрете вие?

Настрани:

1675 Щом в нещо се врека, бих предпочел въжето,
нежели сам да се откажа от обета.

Жодле влиза в алкова, а дон Хуан заема неговото място и се бие с дон Луис.

ДОН ЛУИС

Без свещ май по-добре боравите със меча;

Тоз мрак като че ли изобщо не ви пречи,

ранихте ме дори, но чака ви разплата.

ШЕСТА СЦЕНА

Дон Фернандо, дон Луис, дон Хуан, Жодле (в алкова)

ДОН ФЕРНАНДО *е все още извън сцената и вика:*
1680 Хей, Беатрис.

ДОН ХУАН, *на Жодле, който е в алкова:*
Излез, че счупвам ти главата.

Жодле излиза от алкова, а на неговото място остава дон Хуан.

СЕДМА СЦЕНА

Жодле, дон Фернандо, дон Луис, Беатрис (влиза със свещ в ръка), дон Хуан (в алкова)

ДОН ФЕРНАНДО, *след като е влязъл:*
Какво тук става?

ЖОДЛЕ

Аз ще търся отмъщение.

ДОН ЛУИС

И аз. За мъст зове това кръвотечение.

ДОН ФЕРНАНДО

Дали е от кинжал или от меч двуостър?

ЖОДЛЕ

И двата за този тип хич няма да са доста.

ДОН ФЕРНАНДО (*взема свещта от земята и поставя при горящата свещ на Беатрис*):

1685 Я виж! Дланта ви е със лека рана веч.

ЖОДЛЕ, *настрани:*

Ах, как ми става зле, когато гледам меч.

ДОН ФЕРНАНДО

Кураж, приятели! На бой ожесточен!

Беатрис излиза, надавайки ужасяващи викове.

ОСМА СЦЕНА

Жодле, дон Фернандо, дон Луис, дон Хуан (който е в алкова)

ДОН ФЕРНАНДО

И призови за мир не чакайте от мен.
Та щом на моя зет честта е опетнена,
1690 а племенникът ми е с длан окървавена,
тогава бийте се. Не ще ви разтървавам,
напротив, всячески ще ви окуражавам.

ДОН ЛУИС

Та как съвет на мъж със доблест всепризната
да не последвам аз?

ЖОДЛЕ

Гняв ври ми във душата,
1695 когато към дуел зове ме тоз старчок.

ДОН ЛУИС

Ядът ме прави днес по-дързък, по-жесток.
Сестра ви поругах, а брат ви с меч убих.
Но щом налага се, изобщо аз не бих
се колебал и миг да умъртвя и вас.

ДОН ХУАН, *излизайки от алкова, се обръща към дон Луис:*

1700 Известно ли ви е, че дон Хуан съм аз?
Убихте моя брат, излъгахте сестра ми,
обаче дон Хуан тъй лесно не се мами.
Сега за тез злини, за двойната обида
ще ми платите — тук днес мъртъв ще ви видя.

ДОН ЛУИС

1705 Та кой е дон Хуан?

ДОН ХУАН

Аз. Кой друг, мили Боже?

ДОН ЛУИС, *посочвайки Жодле*:

А той?

ЖОДЛЕ

И аз, ако моментът го наложи.

ДОН ХУАН

Да, аз съм дон Хуан, аз лично ви раних
във тъмното, макар че трудно се реших
Да вляза в тоз дуел. Презирам всеки бой.

1710 За стореното зло аз вече зная кой
виновен е, ала преди туй се съмнявах
и затова на пряк двубой не се решавах.
Под външност на слуга туй тежко оскърбление
изстрадах и безспир горях за отмъщение.

1715 А вие бяхте май дълбоко убеден,
че аз ще понеса позора примирен.
Усилия и такт приложих, за да бъда
уверен... Аз не щях безпринципно да съдя.

Понеже зная кой засегна мойта чест,
1720 без колебание, със подobaващ жест
отвърнах: кръв за кръв. Тук важен повод има
и мене той към мъст зове неотменимо.

Как аз бих бил щастлив, ако не ви убия?
Туй бе причината пред вас да се разкрия.

1725 Да, аз съм дон Хуан. Достатъчно бях ясен.

ДОН ЛУИС

А смятате ли се с туй име по-опасен?

ДОН ХУАН

Та как на мене смърт ще причините, щом
по принцип вършите убийства крадешком.

А аз ще вляза в бой със вас съвсем открито
1730 и не очаквайте от никого защита.
Дори и всеки тук да е мой враг заклет,
за мен най-важен е поетият обет.
Аз към сестра си съм поел обет свещен
и той чрез вашта смърт ще бъде издължен.
1735 Дали съм господар или слуга, аз зная,
че трябва да държа на туй, що обещах.
Обета си, сеньор Фернандо, изпълнете
и тук при нас сега сестра ми доведете,
А вие, дон Луис, най-смъртният ми враг,
1740 стиснете меча си и бой да почнем пак!

ДОН ФЕРНАНДО

Приканвам ви, сеньор, към повече търпение.

ДОН ХУАН

Търпях, но моят дълг зове за отмъщение.

ДОН ФЕРНАНДО

Защо като слуга явихте се при нас?

ДОН ХУАН

Ревнувах.

ДОН ФЕРНАНДО

От кого?

ДОН ХУАН

От тоз.

ДОН ЛУИС

От мен?

ДОН ХУАН

От вас.

1745 Нали разбрах, че сте при Изабела бил.

ДОН ЛУИС

Видяхте ли ме?

ДОН ХУАН

Да. След туй се бяхте скрил
във стаята й... Но ледът на ревността
не смогна да смрази във мене любовта.
Напротив, силен плам в сърцето ми гореше,
1750 но аз си замълчах, реших да се предреша
и не след много дни, уви, във вас открих
съперник и в това се лесно убедих.
Изпърво спрямо вас изпитвах просто яд,
туй бе преди да знам, че моят свиден брат
1755 от вашата ръка коварно е загинал,
че по жестокост сте направо ненадминат.
Това за мене бе такова оскърбление,
че само за едно — за кръвно отмъщение
си мисля оттогаз... Разбрах, че и сестра ми
1760 след туй най-подло сте отвлякъл и измамил.
И моята душа от ярост срещу вас
обзета бе дотам, че аз реших тозчас
да жертвам любовта заради своята чест
и да ви умъртвя, дай Боже, още днес.
1765 Когато тежко е засегната честта,
каква утеха би донесла любовта?
Щом вие моя брат убихте с меч измамно,
а за смъртта му мен вините най-безсрамно,
от моята ръка ще трябва да умрете,
1770 дори да има риск земята и небето
безмилостна война на мен да обявят
и да ме прокълне безжалостно светът.

ДОН ЛУИС

Съчувствам ви, сеньор. Не страх ме мен застави
във тоз критичен ден да споделя скръбта ви.
1775 Упреквате ме за смъртта на своя брат.

И с право. Аз съм май за всичко виноват.
Убийство сторих, но не кръвно отмъщение
заслужих с този акт, а просто съжаление.
Уви, убих го. Да. Защо и как? Не зная.
1780 Но оттогаз безспир за него аз ридая.
На мене връхлетя незнаен нападател,
аз бях доволен, че наказах тоз предател,
и чак след туй разбрах, че в нощния гъст мрак
неволно бях убил един приятел драг.
1785 Добър и мил бе той, ценях го много аз
и бих си дал кръвта, за да спечеля вас
за свой другар. Това ви казвам не от страх,
а тъй като и аз, сеньор, покрусен бях.

ДОН ХУАН

Туй извинение изглежда приемливо
1790 и моето сърце, добро и милостиво,
могло би да прости. Безкрайно ми е болно,
но бих приел, че сте го сторили неволно.
Не всичко свършва тук, защото и сестра ми
е жертва, дон Луис, на вашите измами
1795 и сте засегнали с това и мойта чест.
Как с опетнена чест живял бих аз от днес
нататък? Щом честта на другите отнимаш,
ти право на живот не би могъл да имаш?

ДОН ЛУИС

Но ако за жена аз взема днес сестра ви,
1800 ще върна вашта чест, тоз брак ще я направи
щастлива, при това аз толкоз ще ликувам,
че глупост би било тогаз да ви ревнувам,
макар че тръгва с вас таз, дето аз обичах,
и страдах, че към мен тя беше безразлична.
1805 Да, Изабела, туй отнася се за вас,
във вашето сърце откривах само мраз.
Та драги, дон Хуан, от ревност се пазете,
с любовния си плам леда й разтопете,

пазете си духа от буйствата далече
1810 и ревността към мен да не ви мъчи вече.
Посредством Беатрис във стаята ѝ бях
за малко един ден, освен туй постоях
на нейния балкон една нощ. То се случи
без нейно знание, но щом като научи,
1815 че Беатрис ме е въвела, толкоз много
ядоса ѝ се тя и смъмри я най-строго.

ДОН ФЕРНАНДО

Да, племенникът ми току-що ви представи
самата истина. Аз вярвам, че това ви
успокои духа, мой скъпи дон Хуан,
1820 пък и във моя дом раздор не е желан.
Сега тук веселби и сватби предстоят.

Нарежда на висок глас:

Лукреция тозчас при нас да доведат
и мойта дъщеря. А, ето ги и двете.

ДЕВЕТА СЦЕНА

Жодле, дон Хуан, Лукреция, Изабела, дон Фернандо, дон Луис, Беатрис

ДОН ФЕРНАНДО

Елате всички тук при мен, не се бавете,
1825 за да възславим Бог, че той със добрина
дари ни и възпря таз вътрешна война.

Обръщайки се към дон Хуан и дон Луис:

Ах, как доволен съм! А вие, мои мили
деца, как бихте ни сега ощастливили,
ако в приятелска прегръдка се сближите
1830 и в мир живота си щастливо продължете.

ДОН ХУАН

О, със готовност аз бих следвал тоз съвет.

ДОН ЛУИС

Със радост все така живял бих занапред.

ЛУКРЕЦИЯ

Ах, мила Изабел!

ИЗАБЕЛА

Лукреция, о, драга
приятелко!

ЛУКРЕЦИЯ

Сега животът ни предлага
1835 такова щастие! Ах, как се заблуждавах,
когато ви винях и ви разубеждавах!

ЖОДЛЕ

Не съм аз дон Хуан и ще оставя тук

на моя господар прекрасния сюртук.

ДОН ХУАН

Не, не, задръжете го, приятелю Жодле,
1840 макар че не е ваш, не ви стои той зле.

ДОН ЛУИС

О, вие, който мой приятел се зовете,
на братовчедка ми ръката приемерте.

ДОН ХУАН

Сестра ми, дон Луис, вземете за жена
и предан ще съм ви за вечни времена.

ДОН ФЕРНАНДО

1845 Ах, мили ми деца, след този мирен пакт
предлагам този ден да свърши с двоен брак.

ЖОДЛЕ

За Бога, от сърце подкрепям вашто мнение,
но някои неща изискват уточнение.
На Изабела бе изпратен преди време
1850 един портрет и аз държа да си го взема.
Не ще ѝ трябва той, щом тя с оригинала
разделя се — нали друг вече е избрала.
Върнете ми го, че сегашната комедия
впоследствие за мен би станала трагедия.
1855 Въпросния портрет на мойта Беатрис
ще дам — за нея той ще е голям сюрприз.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.